

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Bestuurskundige Berichten april 1995

Smolenaars, M-L.; Schepers, H.; Hoekstra, Y.; Drimmelen, K. van; Krassenburg, M.; Loo, M. van het; ... ; Vonk, P.

Citation

Smolenaars, M. -L., Schepers, H., Hoekstra, Y., Drimmelen, K. van, Krassenburg, M., Loo, M. van het, ... Vonk, P. (Eds.). (1995). Bestuurskundige Berichten april 1995. *Bestuurskundige Berichten*, 10(2). Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233887>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233887>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Bestuurskundige Berichten

**april 1995
jaargang 10 nummer 2**

**Themanummer
Lustrum BIL**

Proficiat!

Het lustrumprogramma!!!

Evenwichtskunsten door Hoogerwerf

Regiovorming: decentralisatie of deconcentratie?

**Officieel orgaan van de
Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden**

BESTUURSKUNDIGE BERICHTEN

NUMMER 2 - APRIL 1995
THEMA LUSTRUM

REDACTIE-ADRES
STUDIEVERENIGING B.I.L.
WASSENAARSEWEG 52
KAMER SA-05
POSTBUS 9555
2300 RB LEIDEN
TEL: 071-273696
FAX: 071-273979

HOOFDREDACTIE M.L. Smolenaars
EINDREDACTIE H. Schepers, Y. Hoekstra
REDACTIE K. van Drimmelen, M. Krassenburg, M. van het Loo, H. Schepers, M. Topec, P. Vonk
LAY-OUT REDACTIE H. Schepers
MEDEWERKERS H. Alberti, C. Behr, B. Bos, prof. dr A. van Braam, J. den Bruijn, V. Castenmiller, M. Hamilton, F. Havelaar, M. van den Heuvel, Y. Hoekstra, M. Hooijkaas, R. Jolly, J. Law, dr F.M. van der Meer, T. Mulder, M. Nep, M. Oosthoek, W. I.E. Overdijk, G. Robbertsen, prof. dr U. Rosenthal, M. Schuivens, J. Suijder, J. Slingerland, M. Stehouwer, C. Struijk, P. Vermeulen, S. Verweij, J. van Werven, S. de Wit
REDACTIERAAD mr M.A.P. Bovens, M.L. Gevers-Breusers, drs F. Jorua, dr F.M. van der Meer, dr J. de Vries, M.L. Smolenaars

ABONNEMENT Leden van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden ontvangen de Bestuurskundige Berichten gratis thuis. Voor niet-leden bedraagt een abonnement f 16,- per jaar. Dit dient te worden voldaan op bankrekeningnummer 56.65.22.-357 t.n.v. B.I.L. o.v.v. abonnement B.B., of op giro 9013 van ABN-Amro Leiden o.v.v. B.I.L., rekeningnummer 56.65.22.357; abonnement B.B.

DRUK Drukkerij van de Faculteit der Sociale Wetenschappen Leiden

De Bestuurskundige Berichten is een uitgave van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden en verschijnt ten minste 4 maal per jaar.

Het is niet toegestaan zonder voorafgaande toestemming van redactie en bestuur van de B.I.L. op enigerlei wijze het geheel of delen van dit nummer te reproduceren.

Waar redacteuren op persoonlijke titel hun mening geven is deze niet noodzakelijkerwijs die van de gehele redactie.

ISSN: 0920-5772
COPYRIGHT: 1995 B.I.L.

Voorwoord	3
Mededelingen BIL-bestuur	3
De BIL 10 jaar: het resultaat	4
UIT DE OUDE DOOS Proficiat!	8
Van rampen leren	9
Bestuurskundige Evaluatie Leiden	11
Studenteninspraak bij Bestuurskunde	11
De historie van de Stichting Bestuurskundige & Arbeidsmarkt	12
Reinventing government: Landelijke Bestuurskunde Dag 1995	14
Het Gemeentebld	15
Informatiedag Bestuurskundige & Arbeidsmarkt 1995	17
50 jaar Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen	18
ZELFPORTRET Frits van der Meer	19
Een studente in ex-Joegoslavië	20
BIL-lustrumskireis: Valfréjus	22
Regiovorming en het voortbestaan van de provincie Zuid-Holland	23
Politiek als evenwichtskunst	24
Excursie mentoraat	26
Haagse Harrie	27

LET OP HET LUSTRUMKATERN IN HET
MIDDEN VAN DEZE BB!

DE VOLGENDE BB HEEFT GEEN THEMA,
HET STAAT JE DUS VRIJ IETS TE SCHRIJVEN
OVER WAT JIJ INTERESSANT VINDT!!!

Voorwoord

Marie-Louise Smolenaars

Dit jaar bestaat de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden tien jaar, vorig jaar bestond de vakgroep bestuurskunde Leiden/Rotterdam tien jaar en dit is de tiende jaargang van de Bestuurskundige Berichten. Reden genoeg dus voor een lustrum-BB.

In dit nummer vind een terugblik plaats op tien jaar BIL, er is een overzicht van alle lustrum-activiteiten die de komende tijd plaats zullen vinden en er is een verslag van de lustrum-skireis die al weer enige tijd geleden heeft plaatsgevonden. Verder is er een interview met professor Rosenthal over het Crisis OnderzoeksTeam en een artikel van professor van Braam.

Een interview met de heer Roborgh over de oprichting van de vakgroep houden jullie van ons te goed voor de volgende BB.

Naast artikelen die betrekking hebben op de diverse lustra hebben we ook de vaste rubriek "Zelfportret", met daarin dit maal een zelfportret van de heer Van der Meer. Ook is er een nadere kennismaking met de activiteiten en de personen die lid zijn van de BOOS en de BEL, een interview met Barbara Bos, die als vrijwilligster in het voormalige Joegoslavië heeft gewerkt en een recensie van het boek "politiek als evenwichtskunst", geschreven door professor Hoogerwerf.

Veel leesplezier met deze BB. ■

Artikelen

De Bestuurskundige Berichten is het blad voor en door studenten bestuurskunde. De B.B. bevat o.a. de volgende soorten artikelen:

- inhoudelijk-bestuurskundige thema's;
- (politieke) opinie;
- beeldvorming studie bestuurskunde;
- beeldvorming van verrichtingen studenten, afgestudeerden en docenten;
- verenigingsactiviteiten en -nieuws.

Lijkt het jou interessant één of meer van deze artikelen geplaatst te zien in de B.B., dan kan dat. Er zijn twee mogelijkheden:

1. Wordt redacteur; dit houdt in dat je elke twee maanden meewerkt aan de totstandkoming van de B.B., met ten minste één artikel van jouw hand.
2. Stuur een artikel in; doe dit voor de volgende B.B. niet later dan op 28 februari, het liefst op diskette (maar getypt kan ook) in WordPerfect 5.1.

Bel voor informatie Marie-Louise (071-768952) of Harold (071-415606). Je kunt ook langskomen op de BIL-kamer (SA-05). ■

De BIL tien jaar: het resultaat?

De Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden beleeft dit jaar haar tweede lustrum. Naast onze jaarlijks terugkerende activiteiten is dit natuurlijk aanleiding tot enige extra activiteiten om dit feit te vieren. Ook deze Bestuurskundigen Berichten staat in het teken van de BIL-lustrumactiviteiten. Zie hiervoor het oranje katern dat is opgenomen in het midden van de BB. In dit artikel wordt door de verschillende bestuursleden een reis door de tijd gemaakt. Een reis langs de zaken die de BIL inmiddels bereikt heeft, met ook een uitstapje naar de toekomst om eens te zien wat die biedt voor onze vereniging.

Vivienne Castenmiller

Met medewerking van haar bestuursgenoten: Henca Alberti, Joris den Bruinen, Yvonne Hoekstra, Marieke Oosthoek, Harold Schepers, Sigrid Verweij en Johan van Werven

De oprichting

Het begon allemaal op 22 mei 1985. Toen werden de statuten van de vereniging bij de notaris ondertekend en werd de vereniging ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Aanleiding tot het op poten zetten van de vereniging was de oprichting van de vakgroep in juni 1984. Toen in het seizoen 1984-1985 de studie Bestuurskunde in Leiden haar eerste jaar beleefde, werd door een groep enthousiaste studenten het initiatief genomen een vereniging van, voor en door studenten op te richten; een vereniging waarin studenten door middel van diverse activiteiten hun gezamenlijke betrokkenheid bij de studie zouden kunnen vormgeven. Bovendien werd door het groeiende studentenaantal de behoefte aan een orgaan dat kon optreden als behartiger van studentenbelangen gevoeld.

De bestuursleden van het eerste uur waren studenten van de juridisch-bestuurswetenschappelijke studierichting van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid en enkele eerstejaars Bestuurskunde-studenten. Enkele namen: Albert Hofblij, Carin van der Leuv, Loek Hupkens, Helen van der Tas, Nicole van Dam, Rogier Rijnja en Joop Ruijgrok (de eerste voorzitter). Uit de structuur van de studie vloeide voort dat de vereniging een

interfacultair karakter moest krijgen. Dit zou ook in de naam van de vereniging moeten terugkeren. Gevolg waren krampachtige pogingen de naam af te korten naar BVL en BIVL. Deze moesten uiteindelijk het onderspit delven voor de afkorting BIL.

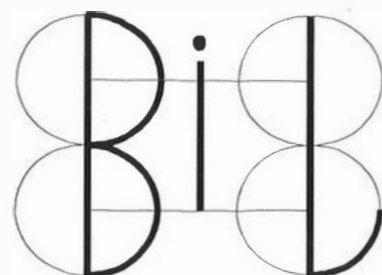
In eerste instantie was de BIL net als de vakgroep gevestigd aan het Rapenburg. Toen de Faculteit der Sociale Wetenschappen haar eigen gebouw kreeg op het terrein van het Academisch Ziekenhuis (het voormalige gebouw 5, nu ook Pieter de la Court gebouw geheten) verhuisden zowel vakgroep als BIL mee. In augustus 1989 verhuisde de BIL naar de huidige kamer (SA-05) in het Pieter La Court gebouw. De kamer werd in het begin gedeeld met de studievereniging voor politicologen, de SPIL. Al snel bleek dat de kamer te klein was voor de beide verenigingen, zodat de SPIL verhuisde. De nieuwe kamergenoot - stukken kleiner dan de SPIL toen zij onze kamer betrok, maar inmiddels al weer even groot als de SPIL - werd Emile (één van de twee studieverenigingen voor pedagogiek).

De BIL telt op dit moment ongeveer 600 leden. Dit aantal is al enige jaren redelijk stabiel en zal naar verwachting niet veel wijzigen, tenzij er iets verandert aan de samenwerking Leiden-Rotterdam (op het ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschappen bestaan immers al weer enige tijd plannen één van de twee studies Bestuurskunde te beeindigen, omdat het draagvlak - in studentenaantallen - afneemt). De BIL zal deze kracht-

meting met Rotterdam wel aan kunnen, we hebben niet alleen meer leden, maar staan ook financieel en organisatorisch sterker in onze schoenen.

Het oorspronkelijke logo van de BIL is in het verenigingsjaar 1992-1993 veranderd. De vier ringen kenmerken het interdisciplinaire karakter van de studie bestuurskunde, welke bestaat uit de disciplines politicologie, sociologie, rechten en economie. De afkorting BIL heeft ook meermalen aanleiding gegeven tot ietwat hilarische toestanden aan de telefoon. Diverse keren reageert men nogal geschrokken of lacherig als je als naam 'BIL' opgeeft ("Is dat jullie naam? Waar staat dan voor?"), of als er wordt opgenomen met "Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden, met ...". Zo hou je geen adem over om een fatsoenlijk gesprek te voeren!

Tien jaar BIL houdt eveneens tien besturen in die de BIL draaiende hielden. In de beginjaren was er regelmatig overlap tussen de besturen

Het huidige BIL-logo

en zaten enkele mensen twee achtereenvolgende jaren in het bestuur. De

samenstelling is ook niet altijd gelijk geweest, soms bestond het bestuur uit negen, dan weer acht, dan weer zeven personen. Leuk om te weten dat zeven keer een man voorzitter is geweest en drie keer een vrouw.

Activiteiten

In de eerste vijf jaar (1984-1989) waren de activiteiten nog niet zo uitgebreid als op dit moment. Er werd voornamelijk aandacht besteed aan de structuur, inrichting en het doel dat de vereniging voor ogen had. In de loop van die eerste vijf jaar kwamen diverse activiteiten op gang, zoals lezingen, symposia, boekenservice, binnenlandse en buitenlandse excursies, het verenigingsblad Bestuurskundige Berichten, feesten en borrels. De BIL is begonnen met een aantal 'eigen' activiteiten, maar werkte in 1987 samen met de vakgroep bij de organisatie van het mentoraat. Het jaar daarop nam de BIL het mentoraatprogramma in zijn geheel onder haar hoede. Resultaat waren de eerstejaarsweekeinden en eerstejaarsdagen.

De tweede vijf jaar kenden een vogelvlucht aan nieuwe activiteiten. Het eerste lustrum was aanleiding geweest een almanak uit te geven, voortaan verscheen deze elk jaar. Ook de uittrekselverkoop kwam tot stand. Eerst werd hierin samengewerkt met de SPIL, maar al snel besloot de BIL op eigen voet verder te gaan.

Nauw verbonden aan de BIL werden twee organen binnen onze studie die het reilen en zeilen binnen studie en alles wat daarmee samenhangt in het oog houden. In het BOOS (Bestuurskundig Overleg Orgaan Studenten) gebeurt dit door overleg tussen diverse studenten Bestuurskunde die her en der actief zijn binnen de studie en/of universiteit. Daarnaast bestaat al weer enige jaren de BEL (Bestuurskundige Evaluatiecommissie Leiden). Deze in Nederland unieke commissie evalueert de vakken in de eerste drie jaar van de studie op basis van interviews met studenten en docenten.

De samenwerking op vakgroepsniveau met Rotterdam had ook haar weerslag op de relatie tussen de BIL en haar Rotterdamse zustervereniging Cedo Nulli. Naast goede contacten die werden opgebouwd kwam de Informatiedag Bestuurskundige en Arbeidsmarkt tot stand. Dit jaar is daar een nieuw project bijgekomen, namelijk het International Contract Research Project: de verre buitenlandse onderzoeksreis.

Het ABC van de BIL-activiteiten

De A van Almanak

De eerste werd in uitgegeven naar aanleiding van het eerste lustrum van de BIL (1984-1989). Afgelopen jaar (1994-1995) kwam de tweede almanak in het teken van een lustrum uit, thema van deze almanak was *Met de Billen bloot*, andere thema's waren: *Toekomst* (1990-1991), *Spoorloos* (1991-1992), *Twaalf; de Europese eenwording* (1992-1993) en *Tijd* (1993-1994). De volgende almanak (1995-1996) is inmiddels in de maak, het thema hiervan blijft voorlopig nog even geheim!

De B van Bestuurskundige Berichten

Het verenigingsblad van de BIL. Zoals ook elders in dit nummer valt te lezen bestaat de BB in 1996 tien jaar. Desondanks hanteren we nu al voor dit jaar jaargang tien, de logica hiervan kunnen we helaas niet achterhalen. Toch is het al die jaren gelukt een blad neer te zetten dat het nodige teweeg heeft gebracht en daarnaast goed functioneert als spreekbuis voor leden van de vereniging. Elke BB heeft een thema dat in een aantal (redactionele) artikelen wordt uitgewerkt. Daarnaast streeft de redactie naar veel externe artikelen; hiervoor worden gastschrijvers uitgenodigd, zoals bij het vorige nummer de vijf kamerleden over het Hoger Onderwijs. Tot slot is en blijft de BB natuurlijk verenigingsblad: volop ruimte dus voor verslagen van activiteiten! In navolging van uitlatingen van Van Braam, beschermheer van de BIL, streeft de redactie inmiddels wel naar meer wetenschappelijk-be-

stuurskundige artikelen.

De C van Commissies

Een onmisbare factor in het functioneren van de BIL. Zonder het vele werk dat de commissieleden al die jaren hebben verricht was er niet veel tot stand gekomen. In de gemiddeld 4,5 jaar dat onze leden in Leiden verblijven voor hun studie vinden de meesten van hen hun weg naar een commissie. Een dikke pluim voor jullie werk!

De D van Dagelijks geopend

Enigzins gekscherend noemen bestuursleden de BIL ook wel een service-organisatie. Regelmatig valt te beluisteren dat "We er zijn voor de leden." Daarom is ook de BIL-kamer elke dag geopend, van 10.00 tot 13.00 uur. "Kan ik je ergens mee helpen?"

De E van Excursie

Regelmatig gaan bestuurskundigen met een bestuurskundige kijk kijken het bestuurskundige binnenland. De inmiddels georganiseerde excursies zijn te veel om op te noemen, maar enkele opvallende uit de reeks zijn: de effectenbeurs, het asielzoekerscentrum, het Ministerie van Defensie, diverse ambassade's, het hoofdbureau van politie in Amsterdam, de Bank Nederlandse Gemeenten, de Vereniging Nederlandse Gemeenten, De Nederlandse Bank, de NS, voetbalstadion de Kuip en luchthaven Schiphol.

De F van Foreign: de buitenlandse excursie

Ook reist de BIL Europa door, zo zijn er buitenlandse excursies naar Praag (2x), Londen, Genève, Edinburgh, Budapest, Brussel (2x), Luxemburg en Straatsburg geweest. En in september van dit jaar gaat de BIL richting Berlijn en Polen.

De G van Geil

Misschien gaat dit wat ver voor de BB, maar het is nu eenmaal een goed stukje studentenjargon om uit te drukken hoe veel leden onze vereniging en haar activiteiten beleven, zeker de nauw betrokkenen in com-

missies en bestuur.

De H van Hardware

Jawel, ook de BIL heeft hardware. De twee computers staan er, sommigen kijken er alleen naar, andere zetten ze aarzelend aan en dan weer uit (geschrokken als ze zijn van al die piepjes), nog weer anderen durven er al wat op te doen (en richten zodoende dan ook regelmatig verbijsterende puinhopen aan in de organisatie van bestanden) en tot slot zijn er de lefgozers (ook wel computernerds) die zich inmiddels al gas gevend, remmend en bijsturend bevinden op de snelweg van informatie en vooruitgang (spelend met Internet, programma's).

De I van Informatiedag Bestuurskundige en Arbeidsmarkt

Elke gezonde student denkt aan zijn of haar carrière. Wat is er dan beter dan even een baan of stage te regelen op de IBA-dag. Volop mogelijkheden na jaarlijks eerst een interessant forum en daarna diverse workshops. Vorig jaar nog in Leiden, dit jaar weer in Rotterdam. Eén van de vruchten van de samenwerking Leiden-Rotterdam.

De J van Jaar in jaar uit

In het BIL-bestuur zitten commissarissen die met hun commissie de diverse activiteiten verzorgen. Daarnaast zijn er de voorzitter, de secretaris en de penningmeester. Jaarlijks blijkt maar weer de onmisbaarheid van hun aanwezigheid. Coördinatie, administratie, beheer van gelden, noem maar op. Ook al staan ze af en toe wat op de achtergrond, zonder deze functies en structuur zou de BIL nooit zo ver zijn gekomen.

De K van Kamer

SA-05; daar zitten we. Volgens onze collega's van pedagogiek het EMILE-hok, volgens ons de BIL-kamer. In ieder geval een georganiseerde puinhoop. Krijgen we ooit een eigen, grote kamer, met bureaus voor elk bestuurslid, een werkend koffiezetapparaat, eigen telefoons en computers, cateringservice, enzovoort. Of is dat te veel gevraagd?

De L van Lezingen

Naast gezelligheid en voordeeltjes (uittreksels en 10% korting op boeken geeft de BIL ook inhoud aan de studie door middel van lezingen over studie-gerelateerde onderwerpen. Enkele onderwerpen daarin waren de Golfoorlog, voetbalvandalisme, vluchtelingenbeleid op Europees niveau, de privatisering van de Nederlandse Spoorwegen (op locatie!), crisismanagement bij Artsen zonder grenzen, de politiereorganisatie en regiovorming in de provincie Zuid-Holland.

De M van Mentoraat

Zowel voor de studie Bestuurskunde als voor de BIL is het van groot belang dat eerstejaars studenten zich thuisvoelen in Leiden en bij de studie. De BIL probeert elk jaar weer zo veel mogelijk eerstejaars bij de studie te betrekken met een eerstejaarsdag en -weekeinde. Daarnaast is er dit jaar voor het eerste een mentoraatprogramma van start gegaan, waarin ouderejaars groepjes eerstejaars, voor zover zij dat willen, begeleiden en helpen bij studie en andere zaken in Leiden.

De N van Nationaal: de Landelijke Bestuurskunde Dag

De BIL heeft twee keer de Landelijke Bestuurskunde Dag (LBD) georganiseerd: in 1987 en 1993, met als thema's *Openbaar bestuur in beweging* en *In staat van ontbinding*. Deze dag staat open voor alle studenten Bestuurskunde in heel Nederland. Het is de ontmoetingsplek bij uitstek om eens te zien en te horen wat er zoal in andere plaatsen gebeurt op het gebied van de studie Bestuurskunde.

De O van Overleg

De BIL is met tien andere verenigingen lid van het Landelijk Overlegorgaan Bestuurskunde (LOB). De LOB-leden organiseren bij toerbeurt de LBD en de Landelijke Onderzoeks Dag. Daarnaast houden verenigingen elkaar op de hoogte van ontwikkelingen in de diverse steden waar Bestuurskunde als studie aanwezig is. Het LOB vertegenwoordigt tot slot de studie Bestuurskunde naar diverse

organen, zoals de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten.

De P van Penningen

Eigenlijk zou dit de M van Mythe moeten zijn. Er is namelijk het hardnekkige gerucht als zou de BIL zeer vermogend zijn en dus de contributie wel kunnen verlagen of andere financiële cadeautjes uitdelen. Hoofdbrengers voor de penningmeester, omdat het bij een mythe blijft. Was het maar zo!

De Q van acQuisitie

Doorgaand op de P komen we bij een ander stukje financieel beleid. Een speciale commissie probeert voor de verschillende activiteiten en de BIL in het algemeen sponsors te werven. Hierdoor kunnen toegangsprijzen omlaag, kan er een mooie poster worden gedrukt, enzovoort. Kenmerkend is de professionaliteit van de commissie; logisch overigens, gezien de enorme concurrentie tussen al die verenigingen van studenten.

De R van bescheRmheer

Professor Van Braam, emiritus hoogleraar Bestuurskunde, is beschermheer van de BIL. De eerste vijf jaar nog nauw betrokken bij de BIL vanuit zijn werkzaamheden bij de vakgroep, de laatste vijf jaar meer op de achtergrond, getuige zijn vorig jaar bij de BIL verschenen publicatie: *Van de tribune af bekeken*.

De S van Symposia

Ter ere van de diés vindt elk jaar in mei een symposium plaats. De afgelopen jaren hadden deze de volgende thema's: *Big cities in competition*, *Crises*, *Overheidsvoorlichting*, *De gekozen burgemeester*, *Verantwoordelijkheid en bestuurlijke vernieuwing*. In dit lustrumjaar is inmiddels samen met de vakgroep de Bestuurskundige Estafette georganiseerd met als thema *Recente ontwikkelingen in de bestuurskunde*, waar vijf internationale topbestuurskundigen spraken. Het tweede symposium voor dit jaar staat inmiddels in de steigers.

De T van Tragisch

Ondanks de te verwachten *ups and downs* die ook onze vereniging heeft doorgemaakt in haar tienjarige bestaan, heeft zij nog nooit te maken hoeven hebben met een tragisch voorval.

De U van Uittreksels

Een van de activiteiten waar veel van onze leden gebruik van maken is de Tentamen Uittreksel Bank (TUB). De TUB bestaat nu uit een grote kast met daarin de uittreksels. Wellicht is het leuk te weten dat de eerste uittrekselverkoop in samenwerking geschiedde met de SPIL en in een apart zaaltje; de vraag naar de uittreksels was zo groot dat de veertien titels binnen vijf minuten waren uitverkocht. Na dit succes werd besloten

dat de leden één keer per week (donderdag tussen 13.00 -15.00 uur) uittreksels konden kopen.

De V van boekenVerkoop

Aan het begin van elk semester kunnen de leden van de BIL hun boeken kopen tegen 10% korting. Alleen al hierdoor verdien je je contributie gemakkelijk terug. Wat eigenlijk helemaal niet leuk is, want dit houdt ook in dat die boeken veel te duur zijn. Gelukkig is de 10% een cadeautje van de boekensponsor, BOOX, zodat het niet ten koste gaat van de financiële middelen voor andere activiteiten.

De W van watersnood

Zomaar een gebeurtenis waar niet alleen bestuurskundigen bij betrokken

waren - ondersteuning van het Crisis Onderzoeks Team - maar waarop de BIL snel inspeelde met een lezing door enkele leden van het team.

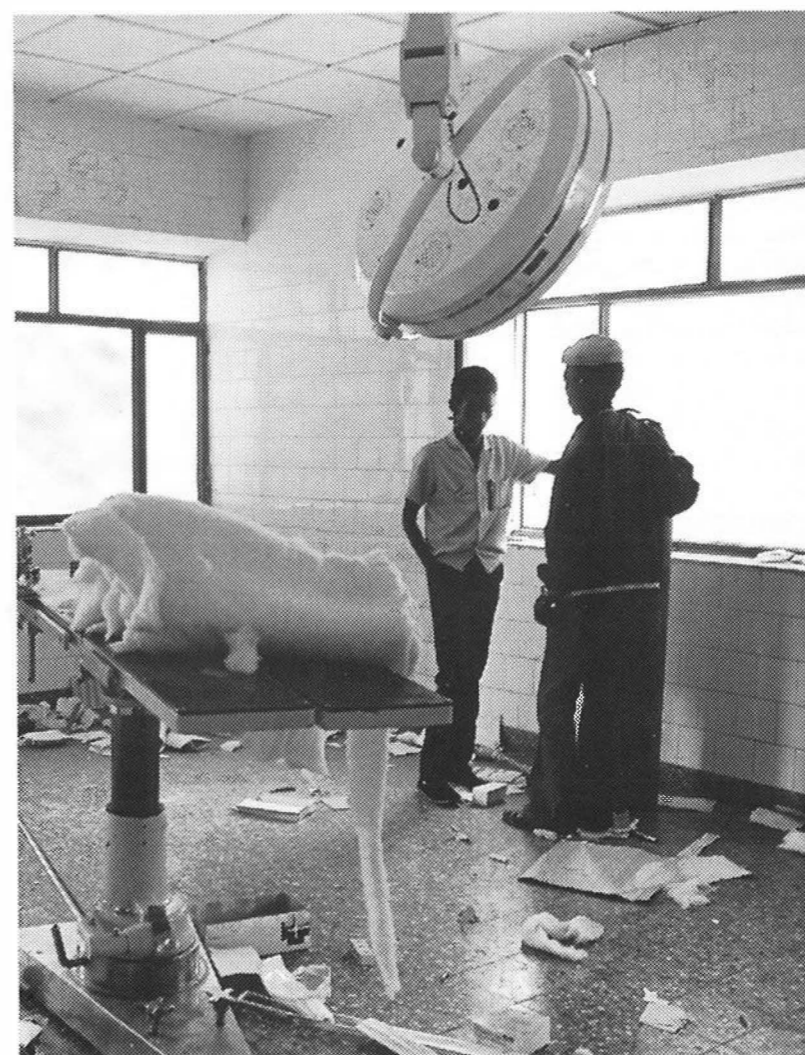
De X van eXtra

In het kader van het lustrum worden dit jaar alle activiteiten van de BIL voorzien van een extra tintje, naast de extra activiteiten die alleen in het lustrumjaar worden georganiseerd. Extra veel activiteiten dus in een extra belangrijk jaar.

De IJ van IJndfeest

Okee, grammaticaal niet juist, maar wel de knaller waarmee dit lustrumjaar zal worden afgesloten. Met bijvoorbeeld de Hermes House Band!!!

De Z van "Zo, dat was het!" ■

Artsen zonder ophouden

We bieden overal noodhulp, zonder onderscheid naar ras, religie of politieke kleur. Word donateur. Giro 4054.

Proficiat!

Prof. dr A. van Braam

Emiritus hoogleraar Bestuurskunde aan de Rijksuniversiteit Leiden en beschermheer van de BIL

De nieuwe Leids-Rotterdamse Bestuurskunde-opleiding is op 1 september 1984 gestart met 120 studenten. In het studiejaar 1985-1986 was het aantal eerstejaarsstudenten ongeveer 225. Het komende jaar worden tussen de 250 en 300 eerstejaars verwacht. Met deze ontwikkeling is de Leids-Rotterdamse opleiding in één klap de grootste universitaire Bestuurskunde-opleiding in ons land geworden. Een verheugende start voor degenen die vertrouwen hebben in de maatschappelijke en de wetenschappelijke toekomst van de Bestuurskunde; een teleurstelling uiteraard voor degenen, die verwacht of misschien wel gehoopt hadden dat de onderneming mislukken zou. Dat de voorspoedige ontwikkeling van de Leids-Rotterdamse Bestuurskunde-opleiding hier en daar uitingen van naijver oproept is te begrijpen. Op het feit dat deze naijver bij sommigen farizeïsche bijverschijnselen is gaan vertonen kan men

alleen maar reageren met verwondering en mededogen.

Op het moment dat ik dit schrijf is de uitwerking van het derde jaar gereedgekomen en zijn de curricula van de vier studievarianten ingevuld. Het heeft er even op geleken, dat in Leiden de financiële en personele middelen voor de uitvoering van dit programma niet tijdig en in passende omvang door de faculteit ter beschikking zouden worden gesteld. Dit gevaar is thans afgewend, zodat per 1 september aanstaande het derdejaarsprogramma in volle omvang kan worden aangeboden.

Een verheugend feit is ook dat van de eerste jaargang studenten een hoog percentage binnen de daarvoor vastgestelde wettelijke termijn zijn propaedeuse heeft gehaald. Per 1 september aanstaande wordt een rendement van ongeveer 75% verwacht.

Wat mij bovendien verheugt is de goede start en voorspoedige ontwikkeling van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden (BIL), die niet alleen toegankelijk is voor studenten van de nieuwe Bestuurskunde-opleiding, maar ook voor hoofdvakstudenten van de juridisch-bestuurswetenschappelijke studierichting. De BIL is het medium waar bestuurskunde studenten elkaar buiten collegeverband als vakgenoten, in een ongedwongen gezellige sfeer kunnen ontmoeten, samen luisteren naar een inleiding, discussiërend over allerlei onderwerpen, samen op excursie proeven van de praktijk van het openbaar bestuur. Wie in Leiden bestuurskunde studeert hoort thuis in de BIL. Dat de BIL nu reeds zovelen binnen zijn gelederen heeft weten te binden is mede symptoom van een zich ontwikkelende eigen identiteit van de Leidse Bestuurskunde.

Wat ik hoop is dat ook de banden met de Bestuurskunde-studenten in de

Rotterdamse vestiging nauwer zullen worden aangehaald. Er is de afgelopen jaren tussen de BIL en de Bestuurskunde-staf een prettige verhouding gegroeid. Rapenburg 59 is niet alleen domicili van de staf, maar ook tehuis en kantoor van de vereniging. Uit deze verbinding is nu een nieuw initiatief geboren: de oprichting van een eigen blad voor staf en studenten, waarin docenten, onderzoekers en studenten zich kunnen uiten over hun vak, hun studie, hun onderzoek. Het eerste nummer van dit blad ligt thans voor u. Opnieuw een teken van levenskracht van de nieuwe Bestuurskunde-opleiding. Ik wil de initiatiefnemers en de Leids-Rotterdamse Bestuurskunde-gemeenschap van harte met dit eerste nummer gelukwensen en spreek de hoop uit dat er nog vele interessante publicaties zullen volgen. ■

Van rampen leren¹

In 1984 gaf dr. U. Rosenthal, hoogleraar Bestuurskunde in Rotterdam en Leiden, met zijn boek *Rampen, rellen en gijzelingen* de aanzet tot het wetenschappelijk onderzoek naar crisismanagement in Nederland. Rond het bestuderen van crises is vanaf dat moment een Leids/Rotterdamse onderzoeksgroep gegroeid. In 1987 verscheen de eerste onderzoekspublicatie *Reforger '87*, over een grootscheepse NAVO-oefening in Duitsland, op naam van het Crisis Onderzoeks Team (COT).

Karen van Drimmelen

Met medewerking van prof. dr. U. Rosenthal, lid van de kerngroep van het COT en W.I.E. Overdijk, lid van het COT

Crisismanagement

Onder crises verstaat het COT al die situaties waarin publieke of private organisaties geconfronteerd worden met bijzondere, onzekere, dreigende, verrassende of kritieke problemen. De activiteiten van het COT richten zich op drie categorieën:

- 1) Rampen: natuurrampen, bijvoorbeeld de watersnoodramp (1993 en 1995), verkeers- en vervoersrampen, zoals treinongelukken en kettingbotsingen, en milieurampen, waaronder de gif-affaire in Lekkerkerk.
- 2) Conflictcrises: hieronder vallen acties van milieubewegingen, vredesbewegingen en de anti-kernenergiebeweging (1979-1981) die de openbare orde verstoren. Voetbalvandalisme (Heizeldrama) en gewelddadige kraakconflicten, zoals rond het Wolters Noordhoff-complex in de Groningse binnenstad in 1990 en bijvoorbeeld de door de gemeente Utrecht verboden demonstratie op 4 maart jl. van een fascistische groepering.
- 3) Terreurdaden: gijzelingsacties, zoals de ontvoeringen van Van der Valk, Heineken/Doderer en Heijn, aanslagen en sabotageacties.

Methoden van onderzoek

Bij het onderzoek naar specifieke crisissituaties ligt de nadruk op het achteraf analyseren van de crisis. Er wordt aandacht besteed aan de effectiviteit, het democratisch gehalte en de efficiency van veiligheidszorg en de handhaving van de openbare orde en de rechtsorde. Het COT maakt voor onderzoek gebruik van een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden. Crises worden geanalyseerd met behulp van literatuurstudie, documentenanalyse en (elite) interviews. Daarnaast voert het COT regelmatig enquêtes uit waarin elementen van veiligheidsmanagement centraal staan. Het COT beschikt over inhoudelijke en methodologische kennis om snel en accuraat enquêtes uit te voeren en de resultaten daarvan te interpreteren.

Het COT probeert tijdens crises zelf ter plaatse waarnemingen te doen. De Bijlmerramp is daarvan het meest sprekende voorbeeld. Om 18.30 uur boorde het El-Al-vliegtuig zich in de flats Kruitberg en Groeneveen en nog voor 21.00 uur was het COT ter plaatse. Door hun goede relaties met de politie konden de onderzoekers moeiteloos een politie-escorte krijgen. Zonder deze begeleiding hadden zij de plaats van de ramp tijdens de enorme chaos waarschijnlijk niet kunnen bereiken.

Het COT heeft tegenwoordig een insein-afpraak met de meldkamer van het Korps Landelijke Politiediensten in Driebergen. Bij een ramp van enige omvang wordt het onder-

zoeksteam direct gealarmeerd. Als het nodig is kan het COT opnieuw op een politie-escorte rekenen. Tijdens de rampenbestrijding zorgt de politie er voor dat het COT in de gelegenheid wordt gesteld zijn werk te doen.

In een onderzoeksrapport doet het team concrete aanbevelingen voor crisismanagement in de toekomst. Het COT kan organisaties en besluitvormers voor, tijdens en na crises adviseren over elementen van het crisismanagement. Dr A. Cachet, wetenschappelijk hoofdmedewerker Bestuurskunde in Rotterdam en lid van de kerngroep van het COT meldt: "De ideale oplossing voor een crisis bestaat niet en een ramp zal zich nooit op precies dezelfde manier herhalen. Toch kunnen beleidsmakers heel wat leren van wat bij eerdere crisissituaties goed ging en wat fout."

Paradox

Er is sprake van een paradox van crisisbesluitvorming: hoe belangrijker het wordt de juiste beslissing te nemen, hoe moeilijker het wordt om dat te bereiken. Dit als gevolg van tijdsdruk, dreigingen en onzekerheden. Bestuurders streven volgens de Amerikaanse politicoloog George naar kwalitatief hoogwaardige beslissingen, die voldoende worden gesteund en niet te veel kosten (met name tijd). Het afwegen van deze drie elementen is in een normale situatie al een dilemma, maar in tijden van crises is elk van de elementen problematisch. Uit deze paradox vol-

¹ Van rampen leren is de titel van het in februari 1992 verschenen proefschrift van COT-medewerker dr M.J. van Duin.

gen de hypothesen die het COT bij het casus-onderzoek hanteert. De hypothesen betreffen drie aspecten van crisisbesluitvorming:

- 1) de organisatie van de besluitvorming;
- 2) de informatieverwerking en de communicatie;
- 3) de psychologische aspecten van de besluitvorming.

Publicaties

Naast eerder genoemde publicaties van Rosenthal, *Rampen, rellen, gijzelingen* (1984) en Van Duin, *Van rampen leren* (1992), schreven leden van het COT het boek *Kritieke momenten* (1990). In dit boek analyseert Rosenthal de rol van overheden bij crises. Volgens het COT kunnen rampen op drie verschillende niveaus worden verklaard: door een menselijke fout, door de systeem-eigen complexiteit (een op zichzelf nog niet noodlottige verstoring kan een kettingreactie teweeg brengen die uitmond in een ramp) of door organisatiegebonden onvolkomenheden. Met de laatste oorzaak wijst het onderzoeksteam op het feit dat een ongeluk niet uit de lucht komt vallen, maar vaak het resultaat is van al langer bestaande onvolkomenheden in de organisatie, zoals slordigheden, onduidelijk management en onduidelijke informatie- en communicatieprocessen.

Rosenthal concludeert dat de overheid in het algemeen snel verantwoordelijk wordt gesteld voor het ontstaan en het oplossen van buitengewone situaties. Positief is dat de overheid meestal actief reageert op crises. Een minpunt is het ontbreken van een bestuurlijke en operationele infrastructuur.

Daarnaast verschenen rapporten over diverse rampen en conflicten, waaronder een publicatie over de Bijlmer-ramp in oktober 1992. Op dit moment houdt men zich bij het COT onder andere bezig met een onderzoek naar de overstromingen in 1993 en 1995. Eind april 1995 zal ook een rapport verschijnen over het demonstratieverbod van extreem-rechts en

de tegendemonstratie van links op 4 maart jongstleden in Utrecht. In opdracht van de gemeente Utrecht doet het COT daar onderzoek naar de al dan niet gerechtvaardigde toepassing van het inmiddels beroemde wetsartikel 435a. De leden van het COT komen echter pas naar buiten met resultaten van een dergelijk onderzoek als het rapport is uitgegeven.

Nationale en internationale faam

De boeken en rapporten die het COT de afgelopen jaren heeft gepubliceerd zijn van hoogwaardige kwaliteit. In relatief korte tijd heeft het COT veel thematisch samenhangend onderzoek uitgevoerd. Boeken als *Kritieke momenten* en *Van rampen leren* bevatten praktische tips over hoe bestuurders in crisissituaties dienen te handelen. Oud-burgemeester van Thijn heeft gezegd dat iedere bestuurder het rapport over de Bijlmer-ramp zou moeten lezen. Het toont de problemen van de complexe en multiculturele stedelijke samenleving anno 2000 waar communicatie, informatieverwerking en samenwerking tussen verschillende organisaties centrale issues zijn.

In landen als de Verenigde Staten, Canada en Australië bestaat crisismanagement als studieobject al langer. Het COT werkt met deze landen samen. Het COT beschikt over een databank van case-studies uit binnen- en buitenland. Hierin is een aantal nationale en internationale crises geanalyseerd. Samen met medewerkers uit India, Korea, Egypte, Israël, de Verenigde Staten en Engeland werken de leden van het COT mee aan een tijdschrift *Journal of Contingencies and Crisis Management*. De eind-redactie van dit tijdschrift ligt bij Alexander Kouzmin (Universiteit van West-Sydney, Australië) en Uri Rosenthal.

Een unieke formule

In het interview dat ik op 31 maart jl. met de heer U. Rosenthal hield, noemt hij de formule van het COT uniek. Leden van het COT doen namelijk niet alleen onderzoek, maar geven ook onderwijs aan studenten

binnen de opleiding bestuurskunde. In het D-III kan gekozen worden voor het facet politiek-bestuurlijk management en voor het veld veiligheidsmanagement. In de seminars wordt theoretische en empirisch kennis over crisismanagement, veiligheidszorg en ordehandhaving overgedragen. Bovendien worden studenten bij onderzoek betrokken. Veel onderzoeken draaien met behulp van studentassistenten. De onderzoeken zijn meestal erg praktisch en op de toepasbaarheid gericht. De studenten krijgen op deze manier een goede leerschool. Geen enkele universiteit in Nederland kent een dergelijk onderzoeksteam, waarbij er zo intens wordt samengewerkt met studenten. ■

Rijks Universiteit Leiden / Erasmus Universiteit Rotterdam

Crisis Onderzoek Team

Bestuurskundige Evaluatie Leiden

De BEL: Claudia Behr, Marsha Hamilton, Fulco Havelaar, Marjolaine Hooijkaas, Joyce Law, Tanja Mulder, Manon Nep, Saskia Pijs, Jan Slingerland, Paul Vermeulen, Sandra de Wit

de BEL. Onze commissie bestaat uit twaalf leden en is onderverdeeld in vier subcommissies, voor elk studiejaar één. Verder zijn leden van de BEL betrokken in het Bestuurskundig Overleg Orgaan Studenten en dragen

we ook bij aan de verbetering van het Bestuurskunde-onderwijs in Leiden. Mocht je opmerkingen of kritiek hebben over vakken, meld dat dan bij ons! ■

Het afgelopen halfjaar zijn wij, de derde Bestuurskundige Evaluatie commissie Leiden, weer het onderwijs aan het evalueren. Dit doen wij door het voeren van gesprekken met studenten. Aan de hand van deze gesprekken maken wij concept-stukjes, die we de docenten van de vakken voorleggen. De reactie of verklaring van de docent wordt in het stukje verwerkt en zo ontstaan de stukjes die de BEL-gids vormen.

Dit is in het kort de werkwijze van

Studenteninspraak bij Bestuurskunde

Yvonne Hoekstra

Lid van de Opleidingscommissie (OLC) Bestuurskunde en daardoor ook lid van het Bestuurskundig Overleg Orgaan Studenten (BOOS)

Opleidingscommissie

Als student heb je vele mogelijkheden om je onderwijs te beïnvloeden. Je kunt je kandidaat stellen voor het vakgroepsbestuur of de opleidingscommissie Bestuurskunde. Als je gekozen wordt, zit je in principe voor een jaar, van januari tot januari. Op dit moment hebben 6 studentleden zitting in de opleidingscommissie. Samen met enkele medewerkers van de vakgroep en de studie-adviseur bespreken zij alle zaken die met het onderwijs en de organisatie daarvan te maken hebben. Zij bren-

gen vervolgens advies uit aan de faculteit. De faculteit mag van dit advies van de opleidingscommissie afwijken, maar dient dit wel gemotiveerd te doen. Zo wordt voorkomen dat het advies van de opleidingscommissie genegeerd wordt.

Een probleem waar de opleidingscommissie zich momenteel mee bezighoudt is het lage slagingspercentage (15 procent) van het propaedeusevak Economie. Omdat veel studenten niet weten welke medestudenten in de opleidingscommissie zitten, vind je in deze Bestuurskundige Berichten foto's (zie de volgende pagina) van de studentleden. Mocht je een klacht of vraag hebben over het onderwijs bij Bestuurskunde of de organisatie van dit onderwijs, schroom dan niet contact op te nemen met een studentlid!!!

Bestuurskundig Overleg Orgaan Studenten

Om te voorkomen dat de verschillende actieve studenten onafhankelijk van elkaar met hetzelfde werk bezig zijn, is BOOS opgericht. De bedoeling hiervan is om een beter coördinatie tussen de verschillende studentvertegenwoordigers tot stand te brengen. Op grond van hun lidmaatschap van een bepaalde commissie zijn de actieve studenten lid van BOOS. In het verleden kwamen de BOOS-leden af en toe bij elkaar, tegenwoordig hebben BOOS-leden ongeveer één keer per maand overleg met de heer Hoetjes, de onderwijscoördinator van Bestuurskunde in Leiden. Als studenten aan BOOS-leden hun problemen vertellen, dan worden deze vervolgens besproken in één van de bovengenoemde organen. Dus heb je iets, meld je dan! ■

De opleidingscommissie: achtereenvolgens K. van Drimmelen, Y. Hoekstra, dr F.M. van der Meer, B. Moors, A. de Boo, B.J. Tiemersma, M.L. Gevers-Breusers, dr B.J.S Hoetjes en dr A.A. Mijs, drs A.J. Kallenberg ontbreekt

De historie van de Stichting Bestuurskundige & Arbeidsmarkt

Johan van Werven

Mede-oprichter van de Stichting Bestuurskundige en Arbeidsmarkt

In 1991 wordt de eerste aanzet gegeven voor de organisatie van de Informatiedag Bestuurskundige & Arbeidsmarkt (IBA). Er wordt een commissie gevormd die een dag zou gaan organiseren, die de studenten Bestuurskunde zou informeren over hun mogelijkheden na de studie Bestuurskunde: waar zou je kunnen gaan werken. Deze commissie wordt samengesteld uit leden van de Sociale Faculteitsvereniging Cedo Nulli en de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden. Zij gingen samen aan het werk om de IBA 1992 in Rotterdam te organiseren. De dag werd een redelijk succes, maar de samenwerking was niet erg voor-

spoedig verlopen. Dit leidde er toe dat de IBA 1993 door alleen Rotterdamse studenten bestuurskunde werd georganiseerd.

Aangezien een dag als de IBA echter door zowel het toenmalige BIL-bestuur als het toenmalige Cedo Nulli bestuur als belangrijk voor alle studenten bestuurskunde wordt beschouwd, zal de dag in de toekomst door beide verenigingen gezamenlijk moeten worden georganiseerd. Om de problemen uit het verleden te voorkomen wordt er een contract afgesloten tussen Cedo Nulli en de BIL en vanaf september 1993 gaat de commissie die de IBA 1994 gaat organiseren volgens dit contract aan het werk.

De commissie is samengesteld uit 3 leden van Cedo Nulli en 3 leden van de BIL. Voor de eerste maal zal de

dag in de omgeving van Leiden moeten plaats vinden. Gekozen wordt uiteindelijk voor Congrescentrum Leeuwenhorst in Noordwijkerhout en op 24 februari 1994 wordt de dag bezocht door ruim 275 studenten. Ook binnen het verband van het Landelijk Overlegorgaan Bestuurskunde verenigingen (LOB) ontstaat belangstelling voor de IBA en de eerste externe deelnemers (zelfs uit Groningen!!!) melden zich aan.

Gezien de financiële risico's die verbonden zijn aan de organisatie van een dergelijk groeiend evenement, wordt er op initiatief van de IBA-commissie 1994 met de besturen van Cedo Nulli en de BIL overleg gevoerd om dit risico te beperken. Dit is de belangrijkste reden waarom gekozen wordt voor de oprichting van een stichting, die als naam zal krijgen Stichting Bestuurskundige &

Arbeidsmarkt. Ondertussen werd er een nieuwe IBA 1995 commissie gevormd die vol enthousiasme de IBA 1995 is gaan organiseren. Deze dag heeft inmiddels plaats gevonden op 6 april in Congrescentrum Engels in Rotterdam en werd opnieuw door veel belangstellenden bezocht. Wederom een groot succes dus. Tegelijkertijd werd de oprichting van de stichting voorbereid door een aantal leden van de IBA 1994 commissie. Dit resulteerde uiteindelijk op 9 maart 1995 in de definitieve oprichting van de Stichting Bestuurskundige & Arbeidsmarkt.

De Stichting Bestuurskundige & Arbeidsmarkt heeft zichzelf een aantal doelen gesteld, die als volgt kunnen worden samengevat. Het eerste doel is dat de IBA in de komende jaren georganiseerd blijft worden en kan groeien, zowel kwantitatief (meer deelnemers) als kwalitatief (continuering contacten). Doordat de IBA duidelijk in een behoefte voorziet, komen er steeds meer deelnemers op af. Hierdoor wordt het voor potentië

le werkgevers natuurlijk steeds interessanter om zichzelf te presenteren tijdens de IBA. Tegelijkertijd nemen echter de financiële risico's ook toe. De totale begroting van de dag wordt ieder jaar groter. Doordat de Stichting de financiële verantwoordelijkheid draagt, zijn de verenigingen gevrijwaard, voor het geval er iets mis gaat. Verder is het mogelijk dat contacten en kennis overgedragen worden aan de toekomstige IBA commissies. Hierdoor ontstaat een continuering, wat gunstig effect zal hebben op de kwaliteit van de dag.

Het tweede doel is dat de Stichting gedurende het jaar een aantal activiteiten zal gaan organiseren. Deze zullen veelal klein en intensief van opzet zijn en een beperkt aantal deelnemers hebben. Gedacht kan worden aan een bedrijfsbezoek voor een geselecteerde groep deelnemers, een case-study onder begeleiding van een bedrijf of een sollicitatie cursus voor studenten in hun laatste jaar. Verder is het de bedoeling dat er met een

zekere regelmaat publikaties zullen worden gedaan, die betrekking hebben op het onderwerp "de arbeidsmarkt voor bestuurskundigen." Het spreekt voor zich dat er nauw wordt samengewerkt met Reticulair, vereniging voor afgestudeerde bestuurskundigen uit Leiden en Rotterdam.

Tenslotte willen we het bestuur van de Stichting Bestuurskundige & Arbeidsmarkt graag aan je voorstellen:

- Robin Rouwen: voorzitter (001-8128572240 (tot 1 juli);
- Miranda Volders: vice-voorzitter (076-425924);
- Vivienne Castenmiller: secretaris (071-142726);
- Johan van Werven: penningmeester (071-130969);
- Hetteke Videler: externe contacten (010-4135368).

Mocht je naar aanleiding van dit artikel vragen hebben, of heb je een idee dat voor de activiteiten van de Stichting interessant zouden kunnen zijn, aarzel dan niet om contact op te nemen met één van de bestuursleden. ■

Onze tap blijft tot
in de kleine
uurtjes geopend.

Als je De bank bent, weet je wanneer je De zaken even aan de kant moet zetten.

Maar u kunt 24 uur per dag terecht bij onze geldautomaat. Plezierige dagen.

 ABN·AMRO De bank

Reinventing government: Landelijke Bestuurskunde Dag 1995

Op 9 maart 1995 werd in Leeuwarden de Landelijke Bestuurskunde Dag georganiseerd door de studievereniging Bestuurskunde Aequivo van de Thorbecke Academie. Slechts enkele studenten uit Leiden waren aanwezig, waaronder ondergetekenden. Een verslag van deze dag willen wij jullie niet onthouden.

Yvonne Hoekstra en Marsha Hamilton

Beiden studeren Bestuurskunde in Leiden en zitten in de laatste fase van hun studie

Thema

Het thema van deze dag was *Reinventing Government*. Hierbij wordt een nieuwe positie van de publieke sector in de samenleving nagestreefd. Een publieke sector die effectiever en efficiënter moet opereren. De vier hoofddoelen hierbij zijn het verminderen van de papierwinkel, de klanten centraal stellen, werknemers de macht geven resultaten te bereiken en terug naar de basis of kern(-taken) te gaan. In Nederland krijgt dit vorm door Grote Operaties als decentralisatie, heroverweging, reorganisatie, rijksdienst, deregulering, etc.

Bovenstaande zou verteld worden door minister Dijkstal, helaas was hij verhinderd. Hij werd vervangen door de heer Kuijken, Secretaris-Generaal (SG) van Binnenlandse Zaken.

Na deze inleiding volgde een forum onder leiding van de heer Apotheker, burgemeester van Leeuwarden. Deelnemers aan dit forum waren medewerkers van de wetenschappelijke instituten van VVD, CDA, PvdA en D66. De medewerkers hadden de volgende standpunten:

- VVD: Een heldere scheiding tussen publiek en privaat domein is belangrijk, oneigenlijke overheidsinstellingen moeten geprivatiseerd worden.
- CDA: *Reinventing* betekent verbetering van de rol van de overheid;

hierbij moet meer worden gedacht in termen van verantwoordelijkheid dan in termen van macht.

- PvdA: Zij zien in *Reinventing Government* bindend bestuur, dat wil zeggen verplichtende regelgeving waarbij zowel de overheid als de burger haar verantwoordelijkheid moet nemen.

- D66: Zij zien drie punten die verband hebben met *Reinventing Government*, namelijk bureaucratiekritiek, bestuurlijke dilemma's en implementatie van het beleid.

Nadat de deelnemers hun standpunt bekend hadden gemaakt volgde een discussie. Hierna volgde rond 12.30 een lunch, waarbij de aanwezigen de discussie vervolgden.

Workshops

Na de lunch konden de aanwezigen kiezen uit een aantal workshops. Europa: één van de sprekers was de heer Geelhoed, SG van het ministerie van Economische Zaken. De conclusie van deze workshop was dat integratie nog steeds niet voltooid is en dat op de ingeslagen weg door moet worden gegaan. Bovendien moet het profiel van Nederland binnen Europa scherper gesteld worden.

Rijk: aanwezig hierbij was onder meer de heer Donner, voorzitter Wetenschappelijke Raad voor het Regeeringsbeleid. De invulling van *Reinventing Government* in Nederland bestaat uit het herstellen en versterken van het politieke primaat. Belangrijk hierbij is eenvoud en efficiency.

Provincies en stedelijke knooppunten:

deze workshop werd onder andere bijgewoond door de heer Hermans, Commissaris van de Koningin in Friesland. Conclusie in deze workshop was dat de provincie 'van dompteur naar regisseur' moest. Het gaat erom dat de provincies daadwerkelijk deel gaan nemen in het beleid en de uitvoering. Een sterk middenbestuur is noodzakelijk. Communicatie tussen burgers en provincies is zeer belangrijk.

Gemeente: bij deze workshop gaf onder andere de heer Fleers, directeur van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, zijn visie. De conclusie die hieruit volgde was, dat de gemeente 'nota moet nemen en geen nota's schrijven'. Dit wil zeggen dat communicatie naar de burger toe (ook hier) zeer belangrijk is. Politieke en bestuurlijke vernieuwing is weliswaar al aanwezig, maar uitbreiding daarvan is noodzakelijk.

Na de samenvatting van de workshops volgde de uitreiking van de scriptieprijs 1995, winnares was Mariët van der Dongen, studente Bestuurskunde aan de Universiteit van Twente. Haar onderwerp was 'Individualisme in het publieke domein'. In haar scriptie wijst zij op het belang van een actieve bijdrage en grote mate van inspraak van de burgers.

De conclusie na een dag discussiëren over *Reinventing Government* was de volgende: op alle vier de bestuursniveau's speelt het onderwerp een belangrijke rol. Wanneer we *Reinventing Government* in Nederland nastreven, is communicatie tussen overheid en burger essentieel. ■

Het Gemeenteblad

De alweer een tijdje geleden in werking getreden Gemeentewet kent een aantal regels die afwijken van de vorige gemeentewet. Eén daarvan is de regeling voor het bekendmaken van bepaalde voorschriften. In de praktijk blijkt dat gemeenten vaak nog niet goed raad weten met deze bepaling.

Roger Jolly

Student Bestuurskunde in laatste fase van studie en voormalig redacteur Bestuurskundige Berichten

De situatie vroeger

In de oude gemeentewet bepaalden de artikelen 199 en 203 dat plaatselijke verordeningen, die bij overtreding bestraft werden, op een speciale manier bekend moesten worden gemaakt. Het niet volgen van die procedure leidde tot het niet-verbindend zijn van de verordening.

Artikel 203 Gemeentewet. De afkondiging geschiedt door openbare kennisgeving van nederlegging van de verordening, ter lezing van een ieder, gedurende drie maanden op de secretarie der gemeente.

De situatie nu

Ook de huidige Gemeentewet kent een artikel dat de bekendmaking van verordeningen regelt. Artikel 139 is echter niet zozeer ontleend aan de vorige gemeentewet, maar veel meer aan artikel 82 van de Provinciewet.

Artikel 82 Provinciewet

1. Provinciale verordeningen welke algemeen bindende regels inhouden verbinden niet, dan wanneer zij zijn afgekondigd.
2. De afkondiging geschiedt door plaatsing in het provinciaal blad.
3. (...)¹
4. Het provinciaal blad wordt algemeen verkrijgbaar gesteld.

¹ Lid 3 gaat over verordeningen die door de rijksoverheid goed gekeurd moeten worden en is in dit artikel niet van belang

Artikel 139 Gemeentewet

1. Besluiten van het gemeentebestuur die algemeen verbindende voorschriften inhouden, verbinden niet dan wanneer zij zijn bekendgemaakt.
2. De bekendmaking geschiedt door plaatsing in het gemeenteblad, dan wel, bij gebreke daarvan, door opnemning in een andere door de gemeente algemeen verkrijgbaar gestelde uitgave.
3. (...)¹

Het lijkt misschien erop dat het nieuwe artikel weinig van het oude verschilt, toch is er een markant verschil. Het gaat nu om *alle* algemeen verbindende voorschriften² in plaats van alleen verordeningen waarop een straf bij overtreding is gesteld.

Het Gemeenteblad

Volgens Mutsaers (Openbaar Bestuur 1995-1 pp. 22-23) denken veel gemeenten dat het genoeg is de *zakelijke inhoud* van algemeen verbindende voorschriften weer te geven op de gemeentelijke voorlichtingspagina in een lokaal huis-aan-huisblad. Net als het artikel uit de Provinciewet, verplicht artikel 139 echter tot meer: de *volledige tekst* van de verordening moet worden gepubliceerd. De provincie moet dit in het Provincieblad doen, voor de gemeenten heeft de wetgever de plaats van publicatie iets

² Algemeen verbindende voorschriften zijn "concrete voorschriften die gelden voor een onbepaald aantal personen of situaties." (Korsten en Tonnaer, "Lokale regelgeving" in W. Derksen en A.F.A. Korsten (red.), *Lokaal bestuur in Nederland*, Alphen aan den Rijn, 1989). AVV's zijn bijna altijd aan te merken als besluiten van algemene strekking (C.J.N. Versted, *Inleiding algemeen bestuursrecht*, 1990-3, Haarlem, p. 61)

vrijer gelaten; voorwaarde is slechts dat het om een algemeen verkrijgbare uitgave gaat. Een kopietje van een verordening afgeven aan een burger op diens verzoek is in elk geval onvoldoende.

Het volledig publiceren vraagt echter om grote hoeveelheden advertentieruimte en maar weinig gemeenten zullen het geld daarvoor hebben. Ook zij zullen dus een eigen publicatieblad moeten gaan uitgeven: het Gemeenteblad

Kleine moeite...

De enige eis die de wet aan het Gemeenteblad stelt is dat de integrale teksten van de algemeen verbindende verordeningen er in gepubliceerd worden. Uit de toelichting bij de wet blijkt verder dat het Gemeenteblad genummerd moet zijn en van een register moet worden voorzien. Volgens de VNG is een multomap met teksten van de voorschriften, mits algemeen verkrijgbaar en systematisch opgezet en bijgehouden, al genoeg om aan artikel 139 te voldoen.

Aangezien het niet om de vorm van het blad, maar de inhoud, kan volstaan worden met een gewoon fotokopie. Ook hoeft het blad niet gratis te zijn. Burgers die een exemplaar willen hebben, kan om een bijdrage gevraagd worden, zolang het blad maar gratis ingezien kan worden.

Voor Waalwijk, een gemeente met ± 30.000 inwoners, kost het vervaardigen van het Gemeenteblad slechts een kwartier per week. Om geen drempels op te werpen, rekent men geen kostprijs, maar een kwartje per pagina. Daarnaast ligt het gemeenteblad ook gratis ter inzage in de openbare bibliotheek waar belangstellenden het

zelf voor een dubbelte per bladzijde kunnen kopiëren (Mussaert, op. cit.).

... groot plezier

Hoe makkelijk ook, toch zijn tot nu toe slechts weinig gemeenten overgegaan tot publiceren. In die gemeenten zijn de algemeen verbindende voorschriften van na januari 1994 dus niet-verbindend. Voor burgers, en gemeenten, wordt dit pas echt interessant als je je realiseert dat ook de verordening voor de *ontroerend zaak belasting* een AVV is. Als die dit jaar wordt aangepast voor 1996 en niet op de vereiste wijze wordt gepubliceerd, kan dat voor de gemeenten een aardige financiële tegenvaller opleveren. Burgers die bezwaar maken tegen hun aanslag kunnen wijzen op de onverbindendheid van ongepubliceerde wijzigingen na 1 januari 1994. De OZB-aanslag zullen dan op de verordening van voor 1994 gebaseerd moeten worden en OZB-tarieven stijgen eerder met de tijd dan dat ze dalen.

Voordelen zijn er te over. Niet alleen wordt de rechtszekerheid voor de burger verstevigd, ook voor de gemeente kan het Gemeentebled grote waarde hebben. De actuele teksten van alle verordening worden duidelijk en overzichtelijk gebundeld en bewaard, voorzien van een register.

De situatie in Leiden en omstreken

Hoe gaan nu de verschillende gemeenten om met de bepalingen in Gemeentewet en Provinciewet. Uit een belronde langs de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Rijnsburg en Voorschoten bleek dat gemeenten welliswaar hun verordeningen publiceren, maar dit niet doen in een eigen medium, maar op een gemeentepagina in het lokale weekblad. Burgers kunnen daarnaast natuurlijk altijd de tekst van verordeningen inzien, maar willen zij deze rustig thuis bestuderen, dan dienen zij in nagenoeg alle gemeenten, uitgezonderd Voorschoten, de kopieerkosten te voldoen.

Frapant is dat de meeste gemeenten niet op de hoogte zijn van het be-

staan van de bepalingen. Eén van hen zocht de tekst zelfs direkt op, maar was hierdoor nog steeds niet overtuigd.

Opvallend ten slotte is dat veel gemeente verwijzen naar de VNG. Aangezien hieruit nog niet een brief of advies is gekomen, zijn de meeste gemeenten niet geïnformeerd. De afhankelijkheid van het VNG om wetsartikelen te interpreteren wordt hiermee schrijnend duidelijk. ■

't Spieghel

Verkoop van: antieke spiegels
zilver en glas

do. 10-18 u.
vr. 10-18 u.
za. 10-17 u.

Langebrug 91
2311 tj Leiden tel.: 071-124958.

"de klerenkast"

2e HANDS
MODE
"DE KLARENKAST"

Diefsteeg 8
Leiden
tel: 071-128479

Openingstijden
Di. van 13.00 tot 17.00 uur
Wo. t/m Zat. van 11.30 tot
17.00 uur

Informatiedag Bestuurskundige en Arbeidsmarkt 1995

Yvonne Hoekstra

Op 6 april jongstleden vond de vierde IBA-dag plaats, dit keer in Congrescentrum Engels in Rotterdam. 's Ochtends was er een forum, het thema dat het forum had meegekregen was: "Prestatie of presentatie: Bestuurskundigen richting arbeidsmarkt." De dagvoorzitter van het forum was de heer Nelissen, hoogle- raar Bestuurskunde aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Hij leidde alle forumleden in, te beginnen met mevrouw Kroes.

Mevrouw Kroes, president van Nijenrode, riep alle studenten Bestuurskunde op om zich toch vooral te onderscheiden. Volgens haar is het onvoldoende om de arbeidsmarkt op te komen met alleen Bestuurskunde, aan toekomstige werknemers worden meer eisen gesteld. De overheid krimpt in, het gaat nu om efficiency en kleinschaligheid. Het principe van *learning to learn* speelt een belangrijke rol. Mevrouw Kroes vindt dat studenten Bestuurskunde ook kennis van Bedrijfskunde (financing, marketing, accounting) moeten hebben, daarom zouden afgestudeerden nog een cursus Bedrijfskunde moeten volgen, bij voorkeur op Nijenrode.

Vervolgens kreeg de heer Mahieu, hoofd van de afdeling Personeel en Organisatie bij de Vereniging Nederlandse Gemeenten, het woord. Hij gaat eerst in op het thema "Prestatie of presentatie", beiden zijn volgens hem belangrijk. Bij prestatie gaat het om persoonlijke kwaliteiten en vaardigheden en om kennis. Tijdens een sollicitatiegesprek is de presentatie echter minstens zo belangrijk, zo niet belangrijker. Een aantal tips van de heer Mahieu. Voorbereiding op een gesprek; oriënteer je goed op de ar-

beidsmarkt, bereid je goed voor op een gesprek, ga naar de afdeling voorlichting van het bedrijf, maak je eigen marketingplan. Tijdens het gesprek: een actieve houding van de sollicitant is erg belangrijk, stel kritische vragen.

Na deze inleiding kreeg de heer Van der Meer, universitair docent Bestuurskunde in Leiden het woord. De heer Van der Meer ging in op de vraag: "Wat is de meerwaarde van een academisch geschoolde Bestuurskundige?" Ten eerste een wetenschappelijke houding, het principe van *learning to learn* is de academicus niet vreemd. Een academicus zoekt door *trial and error* naar creatieve oplossingen en nieuwe dingen. Ten tweede is de kracht of het specialisme van de Bestuurskundige juist zijn generalisme. De kracht van Bestuurskundigen is juist dat zij verschillende disciplines kunnen integreren.

Als laatste mevrouw Scheffer, afgestudeerd Bestuurskundige en tegenwoordig werkzaam als senior organisatieadviseur bij Arthur Andersen & Co. Zij vertelt dat Bestuurskundigen overal terecht komen, door hun generalistische opleiding zijn ze breed inzetbaar.

Na deze inleidingen volgde discussie tussen de forumleden, waarbij de zaal de kans kreeg om vragen te stellen en mee te discussieren. De eerste vraag vanuit het publiek is: "Hoe kom je nou, zonder ervaring, aan je eerste baan?" Het antwoord van de heer Mahieu is dat de eisen die in een advertentie aan een sollicitant worden gesteld, soms overdreven zijn. Zijn advies: Solliciteer gerust, maar bewust! Behalve op een advertentie reageren kun je zelf ook een open sollicitatie schrijven, of via een

uitzendbureau of Integrand via korte opdrachten aan een baan of vast contract te komen.

Een andere vraag is of er niet een soort "CV-wedloop" aan de gang is, waarbij "opgeklapte CV's" ontstaan? De reactie van de forumleden is dat de inhoud van een CV het belangrijkste is, breng met enthousiasme over wat je gedaan hebt.

Een volgende vraag is hoe de persoonlijke kwaliteiten van een sollicitant worden gemeten en wat dit eigenlijk inhoudt? Volgens de forumleden is de eerste indruk die een sollicitant overbrengt erg belangrijk, verder moet je gewoon jezelf zijn.

Na de discussie werd afgesloten en was het tijd voor een goede en uitgebreide lunch. 's Middags konden alle deelnemers drie workshops volgen. Er waren vijf categorieën, uit elke categorie kon één workshop worden gekozen. De categorieën waar uit gekozen kon worden waren de volgende:

- Loopbaanplanning;
- Binnenlands bestuur;
- Internationaal bestuur;
- Wetenschap;
- Ondernemingen.

Voorbeelden van enkele organisaties die zich in de workshops presenteerden zijn: VNG, Algemene Rekenkamer, Deloitte & Touche, NS en het Bureau van Internationale Ambtenaren.

De derde ronde van de workshops eindigde om 17.00 uur, de dag werd vervolgens afgesloten met een borrel. ■

50 jaar Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen (SIB)

"Samenwerking in VN-verband: *United for a better world.*" Met dit congres heeft de Studenten- en Jongerenvereniging voor Internationale Betrekkingen (SIB) op 24 maart jongstleden haar VN-campagne gestart. De SIB staat in de maanden maart tot en met november stil bij de rol en het nut van de Verenigde Naties. Dit wordt aan de hand van actuele thema's in lezingen, fora, excursies en twee landelijke congressen uitgewerkt. Met een kritisch oog wordt de geschiedenis en toekomst van de grootste internationale gouvernementele organisatie aan de orde gesteld. Op 3 november zal de VN-campagne worden afgesloten met een congres over *Verdraagzaamheid* in het Vredespaleis in Den Haag.

M. Schuivens en C. Struijk

Respectievelijk VN-campagne coördinator SIB-Leiden en medewerkster VN-campagne

Allereerst wil ik u kort de Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen voorstellen. De SIB wil jongeren en studenten interesseren voor internationale vraagstukken. De SIB werd opgericht in 1947 en opereert onder deze naam sinds 1962. Internationaal is de SIB bekend als de Dutch United Nations Student Organisation (DUNSA). Onderwerpen op economisch, politiek, sociaal en cultureel gebied worden bestudeerd door de verschillende werkgroepen. De SIB heeft geen enkele binding met enige politieke stroming of godsdienstige overtuiging. De SIB onderschrijft wel het handvest van de Verenigde Naties en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Verenigde Naties organiseert de SIB een landelijke VN-campagne, aangezien de SIB de studentenvereniging is van de Verenigde Naties. Tijdens haar campagne zal de balans worden opgemaakt van 50 jaar VN en haar instellingen. Met name gespecialiseerde organisaties van de VN, zoals UNICEF, UNESCO en IMF zullen uitgebreid aandacht krijgen. De campagne zal lo-

pen van eind maart tot begin november 1995. Zij heeft als doel het informeren van leden en andere belangstellenden over de doelstellingen en de werkzaamheden van de Verenigde Naties en haar gespecialiseerde organisaties. Zowel de historische aspecten zullen aan de orde komen, als ook de huidige internationale economische, politieke, sociale en culturele verhoudingen. Tevens zal worden gekeken naar de toekomst van een internationaal forum als de VN.

Wij vieren dit jaar de vijftigste verjaardag van de Verenigde Naties. Naast alle feestelijkheden rondom vijftig jaar bevrijding dreigt deze mijlpaal ongemerkt voorbij te glijden. De SIB en het Nationaal Comité 50 jaar Verenigde Naties trachten dit te voorkomen. Vijftig jaar bevrijding en vijftig jaar Verenigde Naties zijn nauw met elkaar verbonden.

Vijftig jaar bevrijding; 50 jaar vrede, veiligheid en vrijheid in Nederland. Vrede, veiligheid en vrijheid, ook de doelstellingen van de Verenigde Naties. Dit is niet alleen een moment om een feest te beginnen, maar ook de tijd om ons te bezinnen op de toekomst. Met de SIB VN-Campagne hopen wij, leden van Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen, meer mensen bekend te maken met het functioneren van de Verenigde Naties. Daarnaast willen wij een positieve, enerverende discussie opzetten over de toekomst van de Ver-

enigde Naties.

Alle activiteiten zijn vrij toegankelijk voor alle belangstellenden. Voor meer informatie kunt u terecht bij het SIB-secretariaat, telefoonnummer 071-277559, of kom even langs in het souterrain van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Hugo de Grootstraat 27, Leiden, kamer 051. ■

Frits van der Meer

Een 'zelfportret' zou eigenlijk niet door de betrokkene zelf geschreven moeten worden. (Tussen haakjes: hoe *schrijf* je überhaupt een zelfportret?). De lezer kan terecht al gauw geïrriteerd raken vanwege het feit dat te veel keren de woorden 'ik', 'mij', 'mijn' terugkeren. Daarnaast loop je het grote gevaar, dat de werkelijkheid vertekend wordt. Indien men naar de waarheid zoekt moet men autobiografische geschriften vermijden. Dat zijn voldoende plichtplegingen geweest aan de bescheidenheid; nu over tot het onderwerp van dit artikel: mijzelf.

Dr F.M. van der Meer

Universitair Hoofd Docent Bestuurskunde aan de Rijksuniversiteit Leiden

Mijn eerste kennismaking met de Bestuurskunde en de vakgroep dateert uit 1982. Op dat moment studeerde ik geschiedenis hier in Leiden. Voor een afgestudeerd historicus was er maar een reëel toekomstperspectief: het leraarschap. Eigenlijk had ik van te voren bij mijn studiekeuze me niet bezig gehouden met wat ik later wilde gaan doen. Mijn iets oudere broer studeerde rechten en dat wilde ik in geen geval studeren. Om misverstanden te voorkomen ik had en heb niets tegen rechten en juristen. Onder mijn beste vrienden komen juristen voor. Maar ik dwaal wat af. Terug naar wat ik wil vertellen. Mijn broer en ik hadden allebei op dezelfde school gezeten en gymnasium a gevolgd. Ik had er langzamerhand genoeg van de broer van ... te zijn. Een afgeleid karakter te bezitten is niet leuk. Met die positieve instelling kwam ik bij de geschiedenis terecht; een keuze die ik overigens nooit betreurd heb. Algemene ontwikkeling is een groot goed. Maar toen ik, voor die tijd vrij snel, in de doctoraalfase belandde, ging ik toch over de toekomst na denken. Het onderwijs leek mij niet het meest aantrekkelijke toekomstperspectief. Eerlijk gezegd had ik sterke twijfels of ik de juiste eigenschappen zou hebben voor het vak van leraar. Daarom heb ik voor een uitvoerig bijvakprogramma geko-

zen om ieder geval mijn werkzame leven niet als leraar te eindigen. Tijdens mijn studie geschiedenis ben ik steeds meer geïnteresseerd geraakt in het openbaar bestuur. Toen het bijvak bestuurskunde aangeboden werd in de juridische faculteit, heb ik samen met een studie vriend (de latere dr J.C.N. Raadschelders) college gevolgd bij prof. dr A. van Braam. Dit beviel dermate dat we daarna een stage hebben gelopen bij Binnenlandse Zaken begeleid door de heren Surie en Roborgh. Na mijn afstuderen was mijn eerste baan bij het Raad voor het Binnenlands Bestuur van het ministerie van Binnenlandse Zaken. (Mijn oudere broer was inmiddels bij hetzelfde directoraat-generaal werkzaam). Later in 1985 ben ik gevraagd of ik interesse had bij de vakgroep Bestuurskunde te komen werken. Het doel was een bijdrage te leveren aan een onderzoek naar het ambtelijk apparaat in Nederland. Dit project is uitgemond in een promotie onderzoek samen met Renk Roborgh 'Ambtenaren in Nederland'; dat in 1993 is afgerond.

In het eerste begin hield ik mij met name met onderzoek bezig. Pas geleidelijk zijn daar onderwinstaken bij gekomen. Mijn eerste ervaring met college geven was nogal merkwaardig. Als gezegd wilde ik, toen ik geschiedenis studeerde, liever geen leraar worden. Hoewel ik wel tijdens mijn studie een onderwijsbevoegdheid economie (maar geen geschiedenis) gehaald had, bezat ik absoluut geen enkele onderwijservaring. Voor de onderwijsbevoegdheid economie werd dat toen niet nodig

geacht. Het argument was dat je dat in de praktijk wel leerde. Op een gegeven moment moest ik invallen bij het avondcollege inleiding bestuurskunde voor politicologen en sociologen. Het handboek van Van Braam was voorgeschreven, maar hoewel de cursus ten einde liep was het boek nog steeds niet voorradig. De uitgever had het nog niet gedrukt. Van tevoren was aangekondigd dat dit boek onmisbaar was, wilde men maar enige kans hebben om het tentamen te halen. De studenten begonnen terecht te klagen. Op dat ogenblik moest ik mijn eerste college geven. In een, bij aanvang, 'vrij' vijandige zaal heb ik dat college overgeloofd - de verschillende fasen in het beleidsvormingsproces gegeven. Een aantal dingen heb ik van deze ervaring geleerd. In de eerste plaats dat college geven leuk is; zelfs in moeilijke omstandigheden en ten tweede dat je dan absoluut niet op je mond ge-

vallen moet zijn. Improvisatie en een snel reactie vermogen zijn van groot belang.

Momenteel geef ik met veel plezier het hoorcollege O&M I in het DI en verzorg onderwijs in het veld Binnenlands Bestuur en het facet Organisatie en Human Resource Management. Daarnaast geef ik samen met Gerrit Dijkstra een seminar in het internationaal programma over het onderwerp 'belangenbehartiging en de Europese Unie'. Je hoort tegenwoordig nog wel eens negatieve verhalen over hoorcolleges. Hoorcolleges zouden weinig bijdragen aan ken-

nis overdracht, etc. Misschien is het een kwestie van smaak, maar zelf denk ik wat positiever over het nut van hoorcolleges. Indien van hoorcolleges wat gemaakt wordt, kunnen ze wel degelijk enthousiasmerend werken. Voorwaarde is dat een docent zijn eigen interesse in het onderwerp over het voetlicht brengt en niet alleen in zijn colleges de inhoud van het boek herhaalt. Dit geldt natuurlijk met betrekking tot al het onderwijs. Wanneer een docent niet gelooft in wat hij doet en zegt, dan kan hij het maar beter laten.

Naast het onderwijs heb ik op onder-

zoeksterrein voldoende om handen. Allereerst ben ik momenteel betrokken bij een internationaal vergelijkend onderzoek naar ambtelijk apparaten (het civil service project), dat vanuit de Leidse vakgroep wordt gecoördineerd. Samen met Gerrit Dijkstra redigeer ik een handboek over de Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie en met Jos Raadschelders ben ik bezig aan een bestuurshistorisch project geheten *administring the summit*; een vergelijkende studie naar politiek ambtelijke betrekkingen in het verleden. Al met al genoeg interessant werk om mij van de straat te houden. ■

Een studente in ex-Joegoslavië

Interview met Barbara Bos, studente Bestuurskunde en actief betrokken bij hulpverleningsprojecten door jongeren in voormalig Joegoslavië.

Harold Schepers

Naast je studie ben je lid van Quintus. Velen worden actief bij hun studentenvereniging, waarom ben jij actief geworden in hulpverlening in ex-Joegoslavië en hoe ben je daarin terecht gekomen?

Ik weet het niet precies. Kijk, naar Quintus ga ik voornamelijk voor de gezelligheid en om wat te drinken met bekenden. Daarnaast raakte het me best wel wat je op tv zag en in de krant las over de situatie in Joegoslavië. Op een gegeven moment las ik een stukje in de MARE, zomer 1993, van iemand die met de kerst met een groep studenten naar Kroatië wilde om daar mensen wat vertier te bezorgen. Toen ik dat las voelde ik me wel aangesproken, maar toch leek het idee me nogal vaag. Wat konden wij daar nu doen terwijl ze al genoeg ellende aan hun hoofd hadden?

Toen ik die jongen over zijn plan belde was ik nog steeds behoorlijk

sceptisch; we kregen daar zelfs wat ruzie over. Uiteindelijk ging ik naar een bijeenkomst, waardoor ik toch positiever over het idee begon te denken. Daarna begonnen we al snel dingen te regelen, om tegen de kerst te kunnen vertrekken. We regelden bijvoorbeeld een bus om spullen in te vervoeren. Ook moesten we zoveel mogelijk informatie inwinnen, want in Kroatië verandert de situatie elke dag.

Het een gegeven moment hoorden we toen dat het in het gebied weer vrij goed ging, zodat de Kroatische bevolking zelf vluchtelingen kon helpen. Teleurstelling dus! Voor veel mensen bleek dit verschrikkelijk, onzin natuurlijk, want er zijn veel meer plaatsen waar je kunt helpen, zelfs ook in Nederland. Zo kwamen we na een tijdje in contact met mensen van het AsielzoekersCentrum (AZC) in Leiden, gevestigd in de Merenwijk. De leiding had hier in eerste instantie best wel problemen mee, ze zagen ons als te jong en te onervaren. Op een gegeven moment konden we toch regelmatig, 2 à 3

keer per week, er langs en kwam ik in contact met een meisje dat diep in de put zat.

Door deze contacten kwam het gevoel weer boven dat we toch weer wat wilden doen. We kwamen in contact met een lokale organisatie in Kroatië. Voornamelijk Kroatische studenten en politiek neutraal. Met acht man schreven we ons in om te gaan helpen. Uitgebreid contact met een vertegenwoordiging van de organisatie in Amsterdam en selecties volgden. Ze waren behoorlijk wantrouwend. Met één grote groep naar 1 kamp kon niet, de organisatie bezat 23 kampen dus we zouden ergens geplaatst worden. Uiteindelijk hadden we ook f10.000,- bij elkaar om reis en dergelijke te bekostigen. Dit ging vrij gemakkelijk door inzamelingen bij Quintus en verschillende kerken. Desondanks heeft het onszelf ook nog het nodige geld gekost. Gelukkig werden we bij elkaar geplaatst in één kamp, maar van dat kamp wisten we nagenoeg niets.

Wat hebben jullie in die kampen ge-

probeerde voor elkaar te krijgen?

Toen we aankwamen leek de situatie vrij goed; zelfs beter dan in het AZC. Het kamp leek wel veel op een concentratiekamp; grote gebouwen, barakken, afrastering. Maar al snel kon je er een dorp in herkennen. Wat we moesten doen werd ook niet duidelijk gemaakt, dus besloten we zelf het nodige op poten te zetten. We richtten ons voornamelijk op jongeren, zo gaf ik jazzballet. Daarnaast wilden we een aparte ruimte voor de jongeren waar ze diverse dingen konden doen. Noodzakelijk was het overtuigen van de kampdirecteur. Dit moest heel formeel, maar toen we aanboden het zelf te financieren ging het heel snel. We hadden hierover ook contact met de organisatie in Nederland die ons steunde, maar die maakte zich steeds meer zorgen om ons. Natuurlijk was het kamp verschrikkelijk: wat die mensen hadden doorgemaakt, met 10 mensen op 1 kamer, kinderen die hun vader vermoord hadden zien worden, trauma's, enzovoort.

Maar hierbij stilstaan zou die mensen nooit kunnen helpen. De steunorganisatie wilde echter eerst alleen hongersnood financieren, maar die was er niet. Dus leek ons afleidende bezigheden voor jongeren een goed plan. We konden doorgaan en gaven binnen korte tijd dansles en lieten ze toneelstukjes opvoeren. Dit diende voor de jongere kinderen ook als expressiemiddel van wat ze hadden meegemaakt. Ze konden zich zo heel goed uiten. Mijn beeld van vluchtelingen veranderde in die tijd behoorlijk. Ze leken me altijd zielig, maar het zijn ook maar gewone mensen, met minstens zoveel klootzakken als die we hier kunnen aantreffen en waarschijnlijk nog wel erger. Ik was dat af en toe echt zat en dan zat ik ook gewoon te janken.

Ook hadden we behoorlijke conflicten met de kampleiding, wat het werken moeilijk maakte. Van de situatie buiten de kampen en de diepere betekenis en oorzaken hielden we ons afzijdig. Als je teveel weet ga je mensen op een andere manier benade-

ren, zodat het hele effect van helpen weg is of je zelfs behoorlijk ruzie krijgt. Na een tijdje werden we afgelost door een tweede groep. Al na een korte tijd bleek dat zij het totaal oneens waren met onze aanpak. Al onze activiteiten moesten zij doorzetten, terwijl ze dat helemaal niet hadden verwacht. Met name de financiering hadden ze niet verwacht. Toch zijn ze doorgegaan met de activiteiten.

In Nederland terug gingen we eerst nog regelmatig naar het AZC, maar op een gegeven moment moet je ook aan andere dingen denken. Zo had ik natuurlijk ook nog mijn studie. Achteraf terugkijkend zie ik toch best wel rare dingen in de organisatie ter plekke. Die was zeer hiërarchisch. Eerst werden onze activiteiten genegeerd en toen ze wat vaker waren geweest, werden ze vast onderdeel van het programma, er werd als vanzelfsprekend vanuit gegaan dat we dit en dat organiseerden. Verder was de bemoeienis groot, zo was de leiding van de vluchtelingen hulp, een vrouw, constant bezig dingen vast te stellen. Als je daar tegenin ging werd ze helemaal gek en maakte ze je duidelijk je er vooral niet mee te bemoeien; zij was de baas. Ik heb dan ook veel moeite moeten doen om dansles te mogen geven. Alles moest haar eigen idee zijn.

Inmiddels zijn we opnieuw bezig te proberen naar Kroatië te gaan. Of dit gaat lukken hangt af van de omstandigheden, want er kan zo weer op elke plaats oorlog uitbreken. ■

BIL-lustrumskireis: Valfréjus

Twaalf bikkels vonden hun weg in de franse Alpen. Braken geen benen, wel harten. *Vive le BIL!* Dit jaar was er naast de gebruikelijke 'leerzame' excursies namelijk ook de mogelijkheid om je sportief uit te leven met de studievereniging van Bestuurskunde. Op de piste in Frankrijk leek het even op Gebouw Vijf en vergaten enthousiaste bestuurskundigen even Beleid en facetten. Voorheen onbekenden, maar na twee kennismakingsbijeenkomsten in Leiden, de eerste op de scheve schaatsen en de tweede in een kroeg, kende iedereen elkaar in ieder geval al van gezicht.

Karen van Drimmelen

Op vrijdag 13 januari vertrokken de groep vanaf Utrecht in de Royal class bus (met dank aan Drimmel). De bus was van alle gemakken voorzien en zodoende hebben we maar liefst drie videofilms, waaronder een harde-axie, gekeken. Onze 'reisjuf' Drimmel had het zo geregeld dat we heen, de voorste twaalf plaatsen bovenin konden betrekken. De reis verliep redelijk volgens schema, zodat we 's ochtends om 9.30 uur in het pittoreske dorpje Valfréjus arriveerden. De sneeuw lachte ons al toe.

Appartement

Ongeveer de helft van de BIL-ers hadden nog nooit eerder, of slechts 1 of 2 keer, op de lange latten gestaan en moesten ski's huren en les nemen. De les werd gegeven door reisleider Joris. Pas om 17.00 uur mochten we ons appartement in, dat wel vrij klein was, maar het meest noodzakelijke aan 'boord' had. Een beetje meerwaarde van het appartement werd gevormd door het balkon, waar helaas geen zon op stond. Het was wel handig dat we met de BIL drie appartementen naast elkaar hadden, zodoende konden we heerlijk buurten. Dit was ook wel eens noodzakelijk om ontbrekend serviesgoed bij de burens te bietsen.

Skigebied

Het skigebied was aan de kleine kant en had ook niet zulke fantastische dalafdalingen, op één na, die ongeveer 8 km lang was en bestond uit blauwe weggetjes langs idyllische plaatjes als berghuisjes en een klein

riviertje. Dat veel dalafdalingen toch slecht waren viel een beetje tegen, zeker als je bedenkt dat er zo veel sneeuw was gevallen dat in Oostenrijk en Zwitserland zelfs alarmfases voor lawinegevaar waren afgekondigd. De plekken met stenen en uitstekende 'kerstbomen' waren waarschijnlijk te wijten aan de plaatselijke 'politiek'. Ze maakten namelijk reclame met *Skiez Poudreuse*, met als gevolg het weinig prepareren van pistes en het dus eerder 'verloren' gaan van verse sneeuw.

Après-ski

Het appartementencomplex was fantastisch gesitueerd, zo was het niet meer dan dertig meter van de gondel verwijderd, was de kroeg om de hoek en de disco zelfs onder het pand gelegen. De kroeg was eigenlijk een *metal* café, maar gelukkig werd er op onze 'wensen' ingespeeld en draaiden ze moeders-hollandstrots André Hazes. De zangers en met name de niet-zangers onder ons konden zich uitleven op een karaoke-avond. Het in groepsverband zingen was best wel een succes, alleen met de franse liedjes hadden we de nodige problemen.

Harten

De BIL-groep verbreedde zijn grenzen en leerde veel nieuwe mensen kennen, die vaak al aan het eind van de middag op bezoek kwamen in ons appartement. Buiten het skiën om was er naast de sociale contacten nog de mogelijkheid om te gaan zwemmen. Het zwembad was vrij klein, maar wel lekker voor de spieren na een dag skiën en ook voor zunnige

ollanders heel belangrijk: gratis.

Drama op de weg

Op de laatste dag hebben we allemaal nog een losse dagpas gekocht. Het had de laatste dagen namelijk lekker gesneeuwd, na veel zonneschijn de eerste dagen, en dus was het zeker de moeite waard om nog een dagje in de tiefschnee *powder sessions* te houden. 's Ochtends om 10.00 uur moesten we al uit het appartement en dus gingen we na het skiën met z'n allen uit eten in een klein restaurantje. Hier hoorden we dat de bus pas drie uur later dan gepland zou vertrekken. Na lang wachten vertrokken we uiteindelijk om 23.00 uur. Na een klein kwartiertje liep de bus vast in een bocht, waar we op de heenweg ook al problemen hadden. De bus raakte met de achterkant de grond, omdat hij vanwege de bagage vrij laag lag en als bijkomend ongemak ging de bus door de ijzel alleen maar rechtdoor, zodat de mensen vooraan bovenin al een prachtig uitzicht hadden op de afgrond. Iedereen werd vriendelijk, doch dringend verzocht de bus te verlaten. Een lachwekkende situatie ontstond toen wij de bus moesten proberen door de bocht heen te duwen. Zoals verwacht bleek dit tevergeefs. Na een uur kwam er een gemeentewagen van beneden uit het dorp om ons met behulp van een zoutbus uit de benarde positie te bevrijden, zodat we onze weg konden vervolgen. Na dit hachelijke avontuur viel bijna iedereen wel in slaap, dit was ook niet verwonderlijk gezien de hoeveelheid slaap die wij in deze vakantie hebben gehad. Onderweg werden de afspraken voor re-

ünies/avondjes stappen al gemaakt. kwamen we eindelijk weer aan in
Op zondag 22 januari om 15.30 uur Utrecht. Heelhuids in lijf en leden. ■

Regiovorming en het voortbestaan van de provincie Zuid-Holland

Jongstleden 14 maart kwam onder andere burgemeester Havermans van Den Haag naar Leiden om in een forum van de BIL te discussiëren over de regiovorming in de provincie Zuid-Holland. Aanleiding tot het forum was de toewijzing door het kabinet aan Rotterdam van de Stadsprovincie-status per 1 januari 1997. Havermans ging hierover in discussie met burgemeester Jansen van Krimpen a/d IJssel, eveneens vice-voorzitter van het Dagelijks Bestuur van de Stadsregio Rotterdam, en met mevrouw Van Grunsven, raadslid voor de Stadspartij Rotterdam. Deze partij werd vorig jaar voor de gemeenteraadsverkiezingen opgericht als protestpartij tegen de vorming van de Stadsregio Rotterdam. Het forum werd voorgezeten door de heer Neelen, docent Bestuurskunde in Leiden.

Harold Schepers

Inleiding door Neelen

De discussie over regiovorming is volgens Neelen een belangenstrijd met zeer veel actoren. Oorzaak van de discussie zijn trends als internationalisering en gedachten over de toekomst van de diverse bestuurslagen die regelmatig worden geuit. De motivatie voor de discussie is, ondanks de sterke verschillend in standpunten, redelijk algemeen aanvaard.

Neelen constateert relatief weinig interesse bij Nederlandse bestuurskundigen voor de discussie; recentelijk is wel een onderzoek gestart naar de verschillende ontwikkelingen op dit gebied door de vakgroep Bestuurskunde in Leiden. Er zijn immers voldoende vragen die om een antwoord verlangen. Is er namelijk wel een ander bestuurlijk niveau noodzakelijk, of is dit slechts een mythe die lagere bestuursorganen zichzelf voorspiegelen? Wat moet de inhoud van de nieuwe bestuurslaag zijn; moet deze breed of smal zijn, met veel of weinig taken? Wie draagt de kosten; kan het wel budgettair neutraal, zoals de regering voorop stelt in haar beleid?

Havermans

Burgemeester Havermans is eveneens voorzitter van het Regionaal Openbaar Lichaam Haaglanden. Hij begint met een schets van de totstandkoming van de verschillende regio's.

De discussie over regiovorming komt voort uit de discussie over de grootstedelijke problematiek. De sociale en economische problemen stellen grote steden voor de vraag of groei de oplossing kan betekenen. Het antwoord is direct te geven: nee. Eén van de kernproblemen in grote steden is namelijk het verloren evenwicht tussen de verschillende groepen in de maatschappij. Bepaalde groepen zijn juist sterk geconcentreerd in de grote stad, terwijl andere vertrokken zijn naar de buurgemeenten. Een oplossing lijkt natuurlijk annexatie van de buurgemeenten, opdat weer alle groepen tot de bevolking van de grote stad gaan behoren. In plaats hiervan is echter gekozen, stelt Havermans cynisch, voor vorming van agglomeraties en intensieve samenwerking met de gemeenten. Dit leidde in 1989 tot een advies van de Commissie-Montijn om vier agglomeratie te vormen, namelijk Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. Het advies werd echter niet overgenomen in het regeringsbeleid.

Intussen is de vierde bestuurslaag

sluipenderwijs tot stand gekomen door de vorming van deelgemeenten in Amsterdam en Rotterdam. Juist vandaag (14 maart 1995, redactie) heeft het kabinet besloten vast te houden aan drie bestuurslagen, zodat de enige oplossing voor de discussie moet worden gezocht in de samenwerkingsregelingen op basis van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr). De ontwikkelingen in de Europese Unie, concurrentie tussen regio's in plaats van tussen gemeenten hebben geleid tot het regeringsbeleid van de zeven BON-regio's. De afkorting BON is afkomstig van de regeringsnota's Besturen Op Niveau 1, 2 en 3. Voorlopig worden in de plannen van het kabinet alleen Rotterdam, Amsterdam en Den Haag stadsprovincies.

In een stadsprovincie zijn er meerdere gelijkwaardige gemeenten naast elkaar, die als belangrijkste doelstelling de kleinschaligheid en laagdrempeligheid van taken hebben. De belangrijkste taken gaan alle naar het bestuur van de stadsprovincie. Op dit moment is de vorming van de Stadsprovincie Rotterdam daarvan het beste voorbeeld, maar er zijn echter andere oplossingen mogelijk.

Jansen

Afkomstig uit de Rotterdamse poli-

tiek is Jansen al langere tijd betrokken bij de specifieke discussie in Rotterdam. In de jaren tachtig werd al een poging richting regiovorming met het Openbaar Lichaam Rijnmond ondernomen. Deze ging in 1989 ter ziele. In antwoord hierop kwam de gemeente met een eigen initiatief om het regionale gat te vullen en te zoeken naar oplossingen voor de problemen van de grote stad. Dit resulteerde in het Overleg Orgaan Rijnmond (OOR), waaraan 18 gemeenten deelnamen. Sindsdien zijn regelmatig nota's verschenen die een beeld schetsten van de ontwikkelingen in het OOR en die ingingen op problemen en oplossingen waarover de betrokken gemeenten vervolgens moesten beslissen. De discussie startte met het vaststellen van de inhoudelijke problemen waarmee de regio werd geconfronteerd, waarna nota's verschenen over vormgeving, verhoudingen, bevoegdheden, enzovoort. Uiteindelijk is er op dit moment al weer enige tijd redelijke overeenstemming over wat er moet gebeuren om de grootstedelijke problemen aan te pakken. De vraag blijft dus nog: hoe?

De vorming van de stadsprovincie krijgt nu dus grote steun in de Tweede Kamer. Daarnaast is het draagvlak in de regio Rijnmond zelf ook zeer groot. Ten eerste komt dit door de haven. Deze is van enorm belang voor de regio, maar ook voor het gehele land (met een toegevoegde waarde van 3% van het Bruto Nationaal Produkt). Ten tweede is de binding emotioneel. Veel bewoners van de regio, of ze nu in Crooswijk, op 'Zuid', Overschie, Kralingen, Capelle of Hoek van Holland wonen, voelen zich ook Rotterdammer. Deze dubbele identiteit is zeker een succesfactor geweest.

Van Grunsven

De Stadspartij Rotterdam zit inmiddels één jaar in de gemeenteraad met twee personen. De partij werd vorig jaar opgericht als tegenstander van de regiovorming in Rotterdam. Van Grunsven wil benadrukken dat ze niet per sé tegen regiovorming is,

maar de manier waarop en de redenen waarom het in Rotterdam plaatsvindt zijn absoluut onvoldoende. De kleinere gemeenten zullen immers leiden tot getto-vorming, CD-burgemeesterschappen, gemeenten met alleen maar mensen die leven van een uitkering, competentiegeschillen tussen de gemeenten, enzovoort. En wat te denken van de kosten die dit alles met zich mee brengt. Deze gigantische kosten kunnen we wel beter gebruiken. Er komen nu immers in elke gemeente burgemeesters en wethouders (10 in plaats van nu 4), overal een gemeentehuis. Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat de reorganisatie in de 'dubbel-gemeente' Enschede-Hengelo 150 miljoen gaat kosten. Rotterdam krijgt 10 gemeenten, dus zullen de kosten ten minste 1,5 miljard gulden bedragen. Uit enquêtes blijkt volgens Van Grunsven dat de meerderheid van de Rotterdamse burger het hier niet mee eens is. Hier intervenueert Jansen met de opmerking dat er in de gemeenten al lang bestuurlijke apparaten bestaan en dat er natuurlijk ook een overschot zal ontstaan aan provinciale ambtenaren. Er kan dus eerder worden bezuinigd en efficiënter worden gewerkt, dan dat er kosten worden gemaakt, laat staan een absurd bedrag als 1,5 miljard!

Een laatste nadelig effect dat Van Grunsven aanhaalt is het NIMBY-gedrag, wat staat voor *Not In My Back Yard*. Als je de oplossing van problemen overlaat aan de laagste organen, dan zullen zij deze doorschuiven naar de andere gemeenten. Slechts een overkoepelend beleid van het niveau erboven kan dit probleem tegengaan. Jansen brengt hier tegenin dat dit natuurlijk gebeurt als je de Stadsprovincie Rotterdam hebt gevormd. In dat geval zal het regiobestuur het NIMBY-gedrag kunnen tegengaan door haar overkoepelende bevoegdheden.

Pessimisme

Jansen verwijt Van Grunsven een sterk pessimisme en weinig geloof in de burger zelf. Wat betreft het democratisch tekort stelt Jansen dat deze

er niet zal komen; de burger is immers zelf uitstekend in staat te bepalen wat wel en wat niet moet gebeuren. De vorming van kleinere gemeenten maakt het daarbij voor de burger makkelijker haar standpunt te uiten tegenover bestuurders. Daarnaast is het schrikbeeld van monoculturen in de gemeenten sterk overtrokken; de solidariteit wordt juist sterker, omdat één van de doelen van regiovorming nu eenmaal is de lasten en lusten te delen.

Andere oplossing

Havermans stelt dat tot nu toe de samenwerking op basis van de Wgr vrijwillig is. Wil je de problemen echt aanpakken, dan is een bovengemeentelijk niveau nodig. Dit zou de provincie kunnen zijn, maar deze heeft zich hieraan jarenlang onttrokken. Belangenbehartiging van de verschillende gemeenten is begrijpelijk, maar op een zeker moment ontstaat er een groter - regionaal - belang.

Een oplossing om problemen uit de trits van sociale zekerheid, werkgelegenheid en inkomensverdeling tegen te gaan is decentralisatie van de besturen. Op maat kunnen de problemen dan worden aangepakt. Voorwaarde is wel dat er tussen de betrokken gemeenten solidariteit bestaat over het dragen van de lasten hiervan. De grote stad alleen, dus zonder hulp van de buurgemeenten, redt dat niet! Den Haag heeft enige jaren geleden daarentegen gekozen voor een andere oplossing, namelijk deconcentratie van de verschillende betrokken diensten. In verschillende delen van de stad bestaan nu Stadskantoren waar men terecht kan met problemen uit de trits. Dit betekent enerzijds een ontlasting van het centrale gemeentehuis en anderzijds een betere aanpassing aan de verschillen die bestaan tussen de delen van de stad. Omdat er ook nog eens verschillen bestaan tussen de grote steden moet niet worden vergeten dat er dus meerdere oplossingen mogelijk zijn voor problemen die voor elke stad aan elkaar gelijk worden gesteld. Die gelijkstelling van problemen zou wel eens onterecht kunnen blijken. ■

Politiek als evenwichtskunst

Het boek telt 310 pagina's, kost f77,50 en is te bestellen bij iedere boekhandel onder vermelding van ISBN 9060927990. "Politiek als evenwichtskunst" van Hoogerwerf richt zich op de fundamentele vragen rondom de Nederlandse politiek.

Prof. dr A. Hoogerwerf

Emeritus hoogleraar beleidswetenschappen aan de Faculteit Bestuurskunde van de Universiteit Twente in Enschede. Van zijn hand verschenen vele wetenschappelijke publikaties, waaronder 'Vanaf de top gezien' en 'Het verval van de politiek'.

'Om de kans op ernstige maatschappelijke spanningen en conflicten te beperken zijn ingrijpende veranderingen in de huidige Nederlandse politiek nodig. Het eenzijdige marktdenken moet plaats maken voor een meer evenwichtige visie op de taken van de overheid, de markt en het particulier initiatief. De politieke democratisering moet met kracht ter hand worden genomen en de kwaliteit van de politieke leiding moet worden verbeterd. De maatschappelijke ongelijkheid moet worden verminderd en de vrijheid van de burgers moet worden vergroot. De afstand tussen politici en burgers moet van twee kanten worden overbrugd'. Aldus prof. dr A. Hoogerwerf.

Het boek richt zich op de fundamentele vragen rond de hedendaagse Nederlandse politiek. De hoofdstukken behandelen onder meer de dilemma's van overheid en markt; van democratie en leiding; van gelijkheid en vrijheid; van eenheid en verscheidenheid; van idealisme en realisme.

Een grondgedachte van het boek is dat moet worden gestreefd naar een evenwichtige aandacht voor de verschillende politieke waarden, zoals de gelijkheid, de vrijheid en de doelmatigheid, die bij een politiek dilemma zijn betrokken. Vanuit deze visie

wordt de Nederlandse politiek in dit boek op vele punten kritisch beoordeeld. Tot de belangrijkste actuele problemen die worden gesignaleerd, behoren de vervlechting van politiek en commercie, de stagnatie van de politiek democratisering, de toenemende maatschappelijke ongelijkheid en de groeiende vervreemding tussen politici en burgers.

Kritiek op het marktdenken

Traditioneel verwacht de sociaal-democratie veel heil van de overheid, evenzo het liberalisme van de markt, en zo ook de christen-democratie van het particulier initiatief. Hoogerwerf meent echter dat er geen reden is in het algemeen een voorkeur voor ofwel de overheid, de markt of het particulier initiatief uit te spreken. Elk van deze grote drie slaagt of faalt over de hele linie. Een specifieke maatschappelijke taak behoort te worden toebedeeld aan de instantie of combinatie van instanties die deze taak het best kan vervullen. Wat in dit geval 'het best' is, moet niet alleen worden beoordeeld aan de hand van de doelmatigheid in financiële zin, maar ook in het licht van waarden als de vrijheid, de gelijkheid en de solidariteit.

Vanuit deze benadering richt de kritiek zich in het boek onder meer op het 'marktdenken', dat sinds de jaren tachtig bij de grote politieke stromingen ook in Nederland opgang heeft gemaakt.

Centraal staat in het marktdenken het streven naar een kleinere rol van de overheid en een grotere rol van de markt in de samenleving. Bovendien wordt de politiek zelf min of meer als een markt opgevat. Daarbij past het spreken over de BV Nederland,

de bedrijfsmatig werkende en klantgerichte overheid, de ambtenaar als manager, de calculerende burger en het 'verkopen' van beleid, politici en partijen in de stijl van de reclame.

Een wetenschappelijke voedingsbodem van dit marktdenken over de politiek ligt in de economische keuzetheorie. In deze theorie wordt de politiek beschouwd als een markt waarop politici goederen en diensten aanbieden in ruil voor de steun van de kiezers. De mens zou in de politiek slechts het eigenbelang nastreven. De kiezers zouden vooral op hun portemonnee stemmen, de politici zouden vooral de eigen macht beogen en de ambtenaren zouden vooral hun carrière in het vizier hebben. Politieke partijen zouden beleid formuleren om verkiezingen te winnen in plaats van verkiezingen te winnen om een beleid te kunnen voeren. De veronderstellingen van de economische keuzetheorie blijken bij nader onderzoek echter veelal niet houdbaar te zijn.

Hoogerwerf vraagt aandacht voor de gevolgen die de eenzijdige economische koers heeft voor de politiek en de samenleving. Dat het welzijn van de burgers in de twintigste eeuw is toegenomen, was mede te danken aan het feit dat de verzorgingsstaat erin slaagde de markt in toom te houden. In onze tijd tracht de markt met politieke steun het verloren terrein op de staat te heroveren. Dit brengt het risico met zich mee dat het gezicht van de Nederlandse samenleving in de komende eeuw sommige harde trekken zal vertonen van de maatschappij in de vorige eeuw: een schrijnende ongelijkheid, scherpe maatschappelijke tegenstellingen en een beperkte democratie.

Negatief beeld van de politiek

Het negatieve beeld dat veel burgers van de politiek hebben, komt erop neer dat de rechtsstaat wankelt, de verzorgingsstaat wordt afgebroken en de democratie een schijngestalte is. De rechtsstaat, de politieke democratie en de verzorgingsstaat moeten volgens Hoogerwerf in elk geval niet minder serieus worden genomen dan de huidige versoberingsstaat met zijn bezuinigingsbeleid. Zij behoren tot de grootste verworvenheden van de westerse politieke beschaving.

Vanuit de democratie bezien, is het volgens de auteur bedenkelijk dat ruim de helft van de Tweede-Kamerleden bij hun belangrijkste taken niet de rol van volksvertegenwoordiger noemt. De burgers zijn niet van de politiek vervreemd, onder meer doordat zij zich tot verambtelijke beroeps politici hebben ontwikkeld. Hoogerwerf pleit ervoor dat ambtenaren tot vier jaar na het neerleggen van hun ambtelijke functie geen lid van het kabinet, het parlement, de provinciale staten of een gemeenteraad kunnen worden. Bovendien zou het vervullen van politieke en bestuurlijke functies aan een termijn

van maximaal tweemaal vier jaar moeten worden gebonden. Enkele andere uitspraken uit het boek:

- Het feit dat de minder gesitueerde burgers verhoudingsgewijs weinig aan de politiek deelnemen, 'roept het risico op dat de politiek niet alleen een politiek van beter gesitueerden, maar ook voor beter gesitueerden wordt'. Zo heeft 'het overheidsbeleid in de jaren tachtig en negentig ertoe bijgedragen dat de hoogste inkomens stegen en de laagste inkomens daalden'.
- De Partij van de Arbeid was onder het derde kabinet-Lubbers 'niet meer een kampioen van het gelijkheidsbeginsel, maar een vertolker van het marktdenken. Hoewel het accent op waarden in de Nederlandse politiek in de jaren tachtig en negentig is verminderd, blijkt toch ook dat een politieke partij zich niet straffeloos van haar traditie van waarden kan los maken. Merkwaardig is dat de PvdA weinig van de verkiezingsuitslag van 1994 lijkt te hebben geleerd en in het kabinet-Kok de marktgerichte lijn van het derde kabinet-Lubbers lijkt door te trekken'.

Het stemmen op extreem rechtse partijen valt deels te verklaren uit de maatschappelijke ongelijkheid en uit een tekort aan verbondenheid met de maatschappij.

'In het licht van onderzoeksresultaten rijst het vermoeden dat het werkgelegenheidsbeleid van de jaren tachtig en negentig althans voor een deel op drijfzand berust'. Dat de hoogte van de loonkosten een negatief effect op de Nederlandse werkgelegenheid heeft, valt te betwijfelen.

'Gezien de slingerbeweging die de politiek ook in Nederland kenmerkt, valt te verwachten dat het marktdenken en het bezuinigingsbeleid van de jaren tachtig en negentig niet blijvend stand zullen houden. Het wachten is op een nieuwe generatie van politici, die aan de zorg van de overheid voor de kwaliteit van de sociale zekerheid, het onderwijs, de gezondheidszorg en het milieu niet minder zwaar tilt dan aan de winsten op de markt en het financieringsstekort van de staat'. ■

Excursie mentoraat

Martijn Krassenburg

Op vrijdag 27 januari zijn de eerstejaars met het mentoraat naar de Tweede Kamer en het ministerie van VROM geweest.

Tweede kamer

We begonnen met een rondleiding door de Tweede Kamer. Eerst kregen we hier een video te zien. Daarna gingen we naar de Ridderzaal. Na de Ridderzaal kregen we de nieuwe Tweede Kamer te zien waarbij ons alle symboliek uitgelegd kregen (bijvoorbeeld het groene tapijt dat het Nederlandse gras symboliseerde).

Hierna hadden we een afspraak met een fractiemedewerkster van de VVD, Heleen Poppens, die zelf ook Bestuurskunde had gestudeerd in Leiden. Zij vertelde ons wat over de gang van zaken rond de Kamer en een politieke partij. Hierna hebben we geluncht in het restaurant van de Tweede Kamer.

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu

Na de lunch zijn we vertrokken naar het ministerie van VROM. Ook hier kregen we een rondleiding door het gebouw. Dit gebouw is een architectonisch hoogstandje, waarbij op ieder detail is gelet. De rondleiding was

zeer interessant en gaf ons inzicht in de wereld van de ambtenaar. Wat iedereen het meest is bijgebleven, waren de muzikale liften in het gebouw. Wederom een geslaagde activiteit van het mentoraat. ■

Als pas afgestudeerd academicus zit je vol ambities. Vaak kun je die goed verwezenlijken bij een internationaal bedrijf. "Alleen", zo kun je je afvragen, "hoe groot is de kans dat ik daar opgeslokt word door de grijze massa?" Als je bij Shell gaat werken is die

wordt het contact met je directe collega's des te intensiever. Dat betekent dat ze op jouw volledige inzet rekenen. Maar ook dat je voor de volle honderd procent meetelt. En last but not least, dat jij kunt staan voor wat je waard bent. In zo'n team ben je dus alles-

kans nihil. Daar

Word je 'n nummer

behalve een nummer.

kunnen we heel duidelijk in zijn. Bij ons

mer. Na zo'n twee tot vier jaar stap je over

heb je vanaf het allereerste moment

als je

naar een andere baan. Binnen een ander

eigen verantwoorde-

115.000 collega's hebt?

team. Hoe je carrière

lijkheden en - niet minder belangrijk - bevoegdheden

dan verloopt is onder andere afhankelijk van je capaciteiten.

die verder gaan dan het mogen bestellen van een

Maar ook van je interesses die je in samenwerking met de organisatie kenbaar kunt maken. Zo

doosje nietjes. Natuurlijk hebben we bij Shell op

geef je in principe constant zelf richting aan je carrière.

bepaalde plaatsen eindverantwoordelijken. Maar wat

"Jobrotation" zien wij dan ook als een vorm van

we niet kennen is een zogeheten piramide-structuur.

loopbaanontwikkeling. Je hebt zo immers telkens een

Geen brede basis en een smalle top. Daarentegen een

nieuwe uitdaging met nieuwe verantwoordelijkheden.

goed geoliede organisatie die is opgebouwd uit hon-

Kortom, bij Shell krijg je volop mogelijkheden om

derden vestigingen die ieder autonoom werken. Overi-

jezelf te ontplooiën en alle gelegenheid om jezelf te

gens, er zijn maar weinig bedrijven met de omvang

zijn. Voor meer informatie kun je je wenden tot Shell

van Shell die zo gedecentraliseerd zijn.

Internationale Petroleum Maatschappij B.V. (afdeling

Een kenmerk van die decentralisatie binnen Shell is

HREH), Postbus 162, 2501 AN Den Haag.

het feit dat je in een relatief klein team werkt. Hierdoor

Bij Shell kun je laten zien wie je bent.

BOEKHANDEL

BOOX

BOEKEN VOOR ELKE LIJST

Wij zijn specialist in buitenlandse
studieboeken, maar hebben ook de
Nederlandse titels op de boekenlijst.

Bezoek onze overzichtelijke winkel en
vraag naar de unieke mogelijkheid om
op rekening te kopen.

Breestraat 54 Leiden Tel. 071 - 124862